

3 1761 06837701 9

Grujić, Radoslav M
Kako se postupalo sa
srpskim molbama na
dvoru ćesara avstrijskog

DR
303
G78

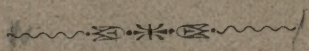
1904

БИГЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

БРОЈ 18.

ЗБОРНИК ИСТОРИЈСКИХ ДОКУМЕНАТА

I.

Како се поступало са српским молбама

на двору њесара австријског

следеће године живоша патријарха Арсенија III. Чарнојевића.

Од

РАДОСЛАВА М. ГРУЈИЋА.

У НОВОМ САДУ

ИЗДАЊЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

1906.

МАТИЦА СРПСКА.

Цел Матице Српске. Матица Српска је друштво које има цел да материјалном и умном снагом потпомаже, развија и распростира књижевност и вештину српску, а тим путем да подиже просвету народа српског (§. 1. Устава).

Чланом Матице Српске може постати сваки Србин који у благајницу Матичину положи 100 кр. од једанпут или поживши 20 кр. обвезе се, да ће остало у годишњим честицама за идуће 4 године положити (§. 3. Устава).

МАТИЧИНА ИЗДАЊА 1906. ГОД.

Летопис, шест књига (књ. 235—240). Свака два месеца излази једна књига од 7—9 табака.

Књиге Матице Српске: Број 14 и 15. „Византија и Срби“ II. Од Ст. Станојевића. — Број 16. „Саул“, трагедија Драгутина Ј. Илића. — Број 17. „Доситије Обрадовић у Хопову“ од Тихомира Остојића.

Зборник историјских докумената. Број 1. (Број 18. Књига Матице Српске.) Како се поступало са српским молбама на двору ћесара австријског последње године живота патријарха Арсенија III. Чарнојевића. Од Радослава М. Грујић.

Књиге за народ: Број 116. „Разговори у доколици“, II. саставио Ђока Михајловић. — Број 117. „Из књига староставних. IV. Краљ Бодип“. Од Стевана Сремца. — Број 118. „Виноградарство“ III. Од Јована Живковића. — Број 119. „Уму и срцу“ I. од Павла Аршинова. — Број 120. „Брдо и човек“, од М. А. Јовановића.

Књиге под II. и IV. ако се баш и штампају све, не ће свагда излазити у наведеном реду али ће ипак носити на себи горе истакнути број.

ПРЕТПЛАТА НА МАТИЧИНА ИЗДАЊА.

1. Чланови добивају сва издања Матичина. Чим уплате прву честицу чланарине од 20 К., добиће све књиге које излазе те године.

2. Претплатници добивају Летопис, Књиге Матице Српске и Књиге за народ (без Календара) за 6 К. у иноземству за 8 К.

3. Рок претплати истиче свршетком месеца марта. После тога рока (а и раније) продају се поједине књиге Матичина издања по цени, која је означена на корицама.

В VII
в 1.

HRVATSKO
KRALJEVINA HRVATSKOJ
E 1909

КЊИГЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

БРОЈ 18.

ЗБОРНИК ИСТОРИЈСКИХ ДОКУМЕНАТА

I.

Grujić, Radoslav M

Kako se postupalo sa srpskim molbama

Како се поступало са српским молбама

НА ДВОРУ ЦЕСАРА АВСТРИЈСКОГ

Последње године живота Пашријарха Арсенија III. Чарнојевића.

Од

РАДОСЛАВА М. ГРУЈИЋА.

У НОВОМ САДУ

ИЗДАЊЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

1906.

DR
303
G78

НОВИ САД

ШТАМПАРИЈА СРПСКЕ КЊИЖАРЕ БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

1906.

Прошле године бавио сам се неко време у Бечу. Пријатељска предусретљивост госп. генерала — интенданта А. Ђукића, вредног и родољубивог нашег књижевника, те доброта Његове Екселенције г. фелдмаршалајтнанта Ем. пл. Војновића, управитеља бечког дворског ратног архива, дала ми је могућност, да у тамошњем ратном архиву потражим потребне ми податке за давно већ предузети рад: „О раду наших народно-црквених сабора под Австро-Угарском“. Том приликом, — тражећи потребни ми материјал, — случајно ми дође до руку и један фасцикул, у коме, поред обилне грађе за први наш изборни сабор у Крушедолу 1708. г. и његово доба, наиђох и на једну тајну информацију Ђесару Јосифу I., свакако од кардинала и примаса Угарске грофа Колонића, а на ону знамениту представку патријарха Арсенија III. Чарнојевића од Марта 1706. г., коју је г. Др. Радонић недавно, у Летопису Матице Српске, по једном, не сасвим потпуном, препису, у целини на јавност изнео.

Информација та од великог је значаја — по своме садржају. Кардинал Колонић био је у оно доба скоро најупливнија личност на двору. Његова се реч и после смрти Леополда I., с којим он беше присни пријатељ, свагда радо слушала и поштовала; а историјска факта казују нам, да је цар Јосиф I. — син Леополдов — и овом приликом, у главном, баш по овој информацији кардиналовој поступио, — у одговору своме патријарху Арсенију III. на поменућу његову представку. Отуд нам садржај те информације и баца не-

обично јасну светлост на питање: Како се на бечком двору, онога доба, уопће мислило о православном српском народу и о његовим привилегијама, које су му увек само силом околности издаване и чуване биле!

Намера ми је, да овде изнесем потпун садржај те важне информације, те држим за потребно, да уједно истакнем и неке главније моменте из тога доба, који стоје у тесној вези, како са постанком, тако и са даљом судбином поменуће молбе патријархове.

* * *

Ћесар Леополд I. заклопио је очи 5. Маја 1705. год., у сред врло тешких прилика по Австро-Угарску, јер устанак Мађара све је више отимао маха. Њега је наследио син Јосиф I. (Dr. Anton Mayer, — Die letzten Habsburger, Wien 1880 стр. 145 и д.)

Патријарх српски Арсеније III. Чарнојевић, — кога је, као правога пастира и родољуба, српска душа љуто болела, што се његовом народу издане, а крвљу тешко заслуживане, привилегије непоштују, него крње и презиру — бодрим оком мотрио је, да му се не омакне ни један згодан тренутак, у коме би са успехом могао замолити Ћесара и остале врховне власти у држави, те их, тако рећи, силом околности присилити, да повластице народне утврде и најстрожије забране, свима и свакоме, вређати српски народ и газити његова права. Сведоци тога су нам многи експедит протоколи Дворског Ратног Савета, Дворске Коморе, Тајне Царске и Угарске Канцеларије, те још сачувани списи о томе по бечким и пештапским архивима, који нам јасно показују очинско старање патријарха Арсенија о народу своме — у оно претешко доба нашег политичко-религиозног живота под Австро-Угарском. —

Ца тако га видимо и одмах по смрти цара Леополда I., где употребљава згодан тренутак, и са молбом, у име народа српског, обраћа се новом цару Јосифу I., за заштиту привилегија, обећавајући за то цару сваку помоћ против свих душмана његових земаља.

А нови цар треба Србе, добре ратнике, те већ 24. Фебруара 1706. у Бечу потписује указ, којим патријарху српском Арсенију, те свем српском клиру и народу, потврђује све од покојног цара Леополда издане привилегије, као и све милости и слободе, које до тада уживаху (Оверов. латински препис у Митроп.-Патријар. Архиву у Карловци ex 1706 бр. 81).

И тако, заиста, цар је потписао указ, издао заповест, али каква утеха народу српском од тога, кад то све остаде и опет само на папиру! Заповедници и коморски чиновници, подстрекавани римским првосвештеницима, свештеницима и језуитама, нису се на те налоге много обазирали, јер су знали, да их за то не само да неће никаква казна стићи, него да ће можда још и награђени бити; — добре слуге лоших господара, знале су добро, шта се све иза сваког сличног указа и заповести крије!

Тако су српске привилегије и даље крњене, српска права гажена и потискивана. Народ се на многим местима почео бунити, а нарочито у „Малој Влашкој“ — у Славонији и Арадском крају (Експ. прот. Дв. Рат. Савета, Беч ex 1706. IV. бр. 177 и 224, те рег. пр. Дв. Р. С. Б. ex 1706. II. бр. 374 и III, бр. 51 и 81). Двор, осетивши опасност, опет мора да обећава, а заповедницима и другим чиновницима озбиљно налаже, да народ српски више не изазивају, него штите и попуштају му (Оверов. препис у М. П. А. К. ex 1706, бр. 82).

Патријарх Арсеније III. подносио је двору до то доба, већ неколико пута, тужбе и молбе своје и народне, у којима је, према приликама, ређао све важније повреде народних привилегија; но на то су од највишег места обично увек долазили само формални одговори, у опћим цртама, често врло нејасним стилом писани; али, лека тим повредама отуд никад није било, јер како највише власти, тако и њихови потчињени, имали су увек пред очима својим извесан уображени циљ, који је по Србе од врло судбоносног

значаја имао бити. Она позната девиза австријске политике, доба тога, према Мађарима: „*faciam Hungariam captivam, postea mendicam, deinde catholicam*“ — била је употребљавана свагда, кад год су то само прилике допустиле, и према српском народу под Австро-Угарском. А разуме се, да се на свему томе радило тајним и препреденим начином.

Зато је патријарх Арсеније III. Чарнојевић — чим је добио од цара Јосифа I. потврду народних привилегија од 24. Фебруара 1706. те видео, како је и у њој опет све у опћим цртама, похитао одмах и сам лично (види: завршетак III-ћег дела под I. приложене молбе патријархове) поднео двору опширно, у посебним тачкама, садржај свих народу изданих привилегија, нових потреба, те знатнијих повреда — у нади, да ће исто тако изрично на сваку тачку позитиван — јасан одговор добити.

Стари родољубиви патријарх држао је, да ће се тиме већ једном крај учинити свим злоупотребама, те он и народ на миру оставити, јер као што сам вели: „већ смо дошли до здвајања и стид нас је, што тако често морамо Ваше Величанство да узнемирујемо (завршетак тачке 24. II-ог одел. патр. молбе од Марта 1706 г.).“

Сви су изгледи, да патријарх Арсеније III. није сам од себе, по својој вољи и памети, ту важну представку написао и двору управио. Биће, по свој прилици, да је то учињено по договору на извесном већ раније одржаном збору народних првака онога доба — слично, као што је учињено и 18. Јуна 1690 г. у Београду (Л. М. С. књ. 184 стр. 8—9). И тада је народ, заједно с патријархом, донео закључак, али је молбу само патријарх потписао, дочим пуномоћ владици Исаији Ђаковићу потписао и неки присутни заступници народни. —

За таково суђење даје нам основа, поред самог садржаја односних тачака саме представке, још и та околност, што су на двору држали, да су само

поједине тачке прави израз воље народне, дочим остале, да су тобоже, као што се информатор, гроф Колонић, изражава, само: „Смешни захтеви владике Исаије Ђаковића, кога народ није овластио, да тако шта тражи (Инфор. на тач. 3. II-ог одс.).“ Највише пак уверава нас о томе сам свечани одговор царев, у ком се изрично каже: „Пошто смо милостиво расудили разумне молбе споменутог патријарха и Архиепископа Арсенија Чарнојевића и сталеза целога племена, српскога или илирскога народа (Види Czoernig. — Ethnographie der Oesterreichischen Monarchie III. Beilagen стр. 72).“

Тај збор народни морао је одржан бити најдаље почетком Фебруара 1706 год., јер је молба патријархова већ 9. Марта била у рукама Ратнога Савета, а пре тога још у рукама цара Јосифа I., који је, по свој прилици у својој тајној Дворској Канцеларији, дао учинити више преписа — односно превода на латински. О томе нас уверава кратак садржај једног дописа Дворског Ратног Савета — Дворској Комори од 9. Марта и. г., у регистратури Ратног Савета у Бечу (ex 1706. III. бр. 177).

Уз то, даде се позитивно извести, из завршетка III-ћег одсека патријархове молбе, да је он крајем Фебруара или почетком Марта налазио се у Бечу и лично своју и народну представку двору поднео: а можда је исто тако лично и одлуку царску од 24. Фебруара и. г. примио, те незадовољан с одлуком у ком је она издана — одмах поново поднео нову, већ у напред на збору спремљену, молбу своју и народну.

Поменути дописом од 9. Марта 1706 г. Ратни Савет известио је Дворску Комору о тој знаменитој молби патријарховој за потврду свих привилегија и позвао је, да се са грофовима Штарембергом и Шликом, заповедним генералима у Славонији и на Тиси, посаветује, како би се патријарху могло надокнадити, по праву трећег, одузето му добро Сечуј, те о исплати,

односно еквиваленту, неисплаћене му до сада пензије у износу 16000 фор. —

У исто доба биће, да је сам цар, лично или преко своје канцеларије, препис молбе патријархове и кардиналу грофу Колонићу доставио, тражећи његово мишљење.

Церниг у својој Етнографији австријске монархије на стр. 100 — у својим регестама из архива — ставио је код поменуте представке патријархове датум: 1706 г. Јуни 16; а по њему Пико (Срби у Угарској св. I. стр. 104 — погрешно Јула), Швикер (*Politische Geschichte der Serben in Ungarn* стр. 43), Грбић (Карловачко владичанство I, стр. 253), А. Ђукић (Јавор 1891 г. бр. 12), Арх. Руварац (цитирајући Ђукића у Одломцима о грофу Ђорђу Бранковићу и патр. Арс. Црнојевићу стр. 81), Др. Радонић (Прилози истор. Срба у Угарској стр. 9) и др. — држали су, да је та представка патријархова заиста под тим датумом сачињена. Но то не стоји.

— У информацији Колонићевој на ту представку, коју ћемо ниже и у оригиналу одштампати, сам Колонић изрично вели, да је та представка месеца Марта 1706 год. Царском Двору поднесена (*Punctorum Extractus ab Arsenio Chernovitz Patriarchâ Rascianorum porrectorum Aulae Caesarea. Mense Martio ad 1706 Vienaë*). Ове речи Колонићеве неоспорно потврђује и горепоменуто место у регистратури Двор. Ратног Савета.

— По томе је дакле патријарх Арсеније III. Чрнојевић ту знамениту молбу своју и народну морао поднети негде последњих дана Фебруара или одмах на почетку Марта.

И ако Церниг тврди, да је у архиву министарства финансија у Бечу нашао ту знамениту молбу патријархову у оригиналу, који је тобоже патријарх Арсеније III. сам својеручно писао, те и ако нисам имао прилике да у поменутом архиву видим тај његов оригинал, ипак могу одлучно тврдити, да онај акат, што га је Церниг у рукама имао није ориги-

нал, а још мање патријарховом руком писан. А ево зашто :

— Сваком, ко је по бечким архивима радио мора бити познато, да су сви важнији оригинални акти, који на Царски Двор беху управљени, смештени у тајном дворском архиву (K. u. K. geheimes Haus-Hof- und Staats-Archiv), а само преписи њихови налазе се, по каткад, у другим архивима. Даље, и сам датум, који је Церниг на тој молби нашао утврђује нас у том мишљењу.

Патријарх је поднео почетком Јуна исте г. поновну молбу цару Јосифу I. у ствари Даља, потврде куна куће у Пакрацу и неисплаћене пензије (о томе ниже); цар је тада, нема сумње, препис те молбе и оне молбе од Марта, пошто и она у последњем делу своје слично првој садржи, доставио Дворској Комори, у чији делокруг решавање таквих питања спада: отуд је могуће, да је на поменутом акту, што га је Церниг видео, забележен датум 16. Јуни 1706. као дан, у који је препис учињен или код Дворске Коморе примљен, — као што сам се имао прилике уверити при многим другим случајевима.

Овде још могу приметити, да су махом сви преписи или преводи на латински и немачки, наших српских оригиналних аката, махом не датирани на своје месту, док су скоро сви српски оригинални акти, које сам у рукама имао, увек на своје месту, пред потписом молилаца, датирани.

Исто тако држим, да оригинал те молбе није писан латински него српски, као и оригинал оне молбе и пуномоћи народне са сабора у Београду 18. Јуна 1690 и друга писма и молбе патријархове из онога и каснијег доба (Л. М. С. књ. 184 стр. 6—10; књ. 219 стр. 30—38 и књ. 220). Повод таквом суђењу дадоше ми, поред осталог, још и два оригинална акта из 1704. и 1705. год., која је писао владика Псаија Ђаковић српском ћирилицом, а немачком готицом потписао их генерал фелдцајмајстер барон Нехем, поло-

живши крај имена свога и печат свој (К. М. П. А. ex 1704 бр. 77 и ex 1705 бр. 79).

Још ми је приметити, да ми је до сад познато неких пет преписа те знамените представке патријархове.

Први је онај, ког је Церниг нашао у архиви бивше Дворске Коморе, а сад министарства финансија. По њему је тај препис до сад држан за оригинал и по његовом кратком изводу, све до скоро, говорило се о тој молби у нашој историјској књижевности.

Други је препис онај, што је био у рукама кардинала Колонића, те према коме је он и написао своју информацију; ја га штампам у прилогу заједно са том информацијом.

Трећи је препис штампан г. др. Радонић у М. С. књ. 223/4. и засебно одштампао.

О четвртом препису знам, да га је имао г. Арх. Руварац, јер је у својим Одломцима о грофу Ђорђу Бранковићу и патр. Арс. Чарнојевићу (стр. 82—84) — привео на латинском језику увод те молбе патријархове. Тај увод је потпуно сагласан са уводом у препису што га је штампан г. др. Радонић. Није ли можда то један исти препис?... Архим. Руварац назвао је тај препис „простим преписом“, те вели, да оригинал те знамените молбе, ако је написан латински, није могло бити писан својеручним писмом патријарха Арсенија Чарнојевића, јер патријарх није знао латински, (Одломци... стр. 84)...

Последњи — пети препис, или можда још концепат, те молбе налазио се у митрополијско-патријарашком архиву у Карловцима под бр. 26 ex 1690. Данас тога акта нема у карловачкој архиви, као и многих других баш најважнијих списа, али је остао у екзитном протоколу под поменутиим бројем оширан извод II-ог одсека те молбе патријархове. —

Карактеристично је, да препис Цернигов и Колонићев имају 24 тачке, у другом одсеку, и додатак

на крају, — личну патријархову молбу, ради одузетог му добра Сечуј, неисплаћене пензије и потврде племства за његову породицу; дочим Радонићев и Карловачки имају 25 тачака, што је постало отуд, јер је 13. и 14. тачка ова два потоња прениса спојена у једну 13. тачку у прва два прениса; за тим су на крају другим редом изложене тачке у Колопићевом и Церниговом пренису, а другим у Радонићевом и Карловачком (Тако је у првих 17., 22., 23. и 24. тачка, а у других 22., 23., 24. и 25.); осим тога, ова два потоња немају оног личног додатка патријархове молбе. — Иначе су, осим још неких незнатних стилистичких измена, у свему сагласни.

А што је карловачки акат те молбе уведен у експлицитни протокол међу акта из 1690 год., држим да је отуда, што на њему не беше датума, као што сам експлицитор каже (*sine dato*), да сва акта су увађана у тај протокол тек после 1774 год., у доба митрополита Вићентија Јовановића-Видака, а дотле сигурно сличног протокола не беше, те је експлицитор по свом уверењу поступио, држећи да је та молба морала постати негде одмах после сеобе.

Већ сам напред рекао да је цар Јосиф I. чим је примио ту знамениту молбу патријархову, поднео у пренису кардиналу грофу Колонићу, тражећи његово мишљење. Колонић је тада још био у Бечу, те је свакако ту и написао своју знамениту информацију, у смислу које је за тим цар и поступио. Накоро после тога Колонић је оболео, те је преко целог лета, све до 19. Септембра 1706 г. бавио се у шуми кирхбершкој (*Kirchberg*), а по том се опет у Беч повратио, где је после неколико месеци 20. Јануара 1707 и умро. (Види: *Joseph Maurer. — Cardinal Leopold graf Kollonisch Primas von Ungarn. Innsbruck 1887 стр. 403.*) —

Да је Колонић своју информацију написао пре него што је из Беча отишао види се и из самог са-

држаја његове информације, пошто он још ништа не зна за поновну молбу патријархову од Јуна и. г. због Даља, пензије и потврде купа куће у Пакрацу, те о томе питању информише цара само на основу онога, што је патријарх навео у својој опширној ошће народној молби од месеца марта.

— После смрти Колонићеве, уступљена је ова тајна његова информација, у препису, Дворском Ратном Савету, јер му је потребна била ради знања и равнања при решавању ново искрелих питања ради избора новог архиепископа српског, пошто је и патријарх Арсеније, још за живота Колонићева, преминуо.

Ево по том препису, те знамените Колонићеве информације, са изводом молбе патријархове, у потпуном садржају њиховом, — а на крају штампаћу и оригинални латински текст.

*

„Обавештај или одговор на тачке и молбе, које је поднео патријарх српски 1706 год.

I. Извод тачака, што их је патријарх српски Арсеније Чарнојевић поднео царском двору месеца Марта 1706.

Прво се говори, како је покојни Кесар Леополд I. позвао истог патријарха и српски народ извесним манифестом од 1690 год., да дођу под окриље Његовог Величанства и дома австријског, те како је због тога патријарх био у опасности, да ће га Турци ухватити и убити. Патријарх је затим, из чисте ревности, љубави и оданости, према превишњем дому австријском, следећи поменутом позиву, оставио своју пространу власт по Албанији, Рашкој, Србији, Босни, Далмацији, Херцеговини, Бугарској и т. д., те се са више од 40000 душа склонио под окриље Његовог Величанства и превишњег дома австријског. Овим народом насељена су цела места по Срему, Куманији и другим крајевима под влашћу Кесаревом. Примеру његовом следио је и после многи народ, те се населио по крајевима под влашћу двора австријског. — Народ тај послао је у Беч, двору том, своје посланике, који добине од покојног цара Леополда привилегије за сав народ, те и сад моле сви, да им нови цар исте потврди и обнови. Садржај свих тих привилегија изложили су у посебним тачкама.

На те тачке, према хомагијалној обвезаности, али без икаквог прописивања, дајем изјашњење, разјашњење и противну тајну информацију.

Истина је, да је поменути патријарх 1690 г. позван од Цесара Леополда I, да дође под окриље Цесарево, те да је због тога био у очитој опасности од Турака, као што је и даље истина, да је он собом довео 40000 душа под окриље дома австријскога. — Али при томе не треба изгубити из вида, да је још пре две године, пре тога, Цесар разаслао позиве међу поменуте народе, те да је на то одмах неколико хиљада људи и породица, међу којима беше доста и католика, похитало под окриље австријско. Том приликом највише су на корист дома австријског радили: пређашњи бискуп босански, са бискупом никопољским и грофом Павлом Бранковићем, уз помоћ многих других католика, а патријарх Арсеније III. учинио је, што је горе наведено, следећи примеру њихову тек после две године.

Они даље траже од Цесара, да им потврди све привилегије, које су од покојног Цесара Леополда I. добили. Али они у својим тачкама тумаче те привилегије погрешно, те изводе, да је по гласу истих њима дозвољено не само да сада „шизматичи“ буду, већ да као такви т. ј. одељени од католика и римске цркве, и даље остати могу. Но то им се не може никако допустити, јер не само, да то св. наша католичка вера забрањује, него је одлучно противно и самом државном разлогу; та искуство нас довољно учи, шта је све разлика у вери по Угарској починила у недавно прошла времена, а историја нам казује шта је све догађало се због тога и по другим крајевима света. Стога ваља настојати, али без велике галаме и вређања, да се тај илирски или рашки народ помало сједини са римском црквом, од које се, у осталом, и онако много не разликује.

Привилегије, за које они траже потврду, нека поднесу у оригиналу, да се прво комисионално прегледају. У њима пак тачке, које се баве верским стварима, нису ни онако позитивно и јасно одређене, већ су увијене и заокружене тако, да данашњи цар, а мађарски и илирски краљ, по праву своје може их потпуно ограничити, те у колико се на верске ствари односе и непотврдити, или бар само привремено потврдити до свог даљег милостивог расположења.

Они траже:

I. Да по обичају свом, по обреду грчке источне цркве и по прописима старог календара слободно живети могу.

— На ово ми је приметити, да није саветно, према данашњим приликама, да садањи цар и његово ново министар-

ство ову повластицу сасвим поништи. За сад им се може дозволити, да и даље, до новог расположења Његовог Величанства, могу живети по својим обичајима, обредима своје цркве и по старом календару, онако исто, као што су и за време покојног Кесара Леополда то право уживали.

II. Да их не узнемирују никакове црквене и светеке власти.

— Превишњи двор већ сам по себи настоји, да их нико не узнемирује и не злоставља. Али напротив, њима се мора забранити, да они не смеју никога од Срба силом спречавати, кад који својеволно хоће с римском црквом да се сједини.

III. Да им се дозволи, да сталезки црквени и световни слободно могу између себе бирати патријарха или архијерејског епископа, епископа пародности и језика.

— Апостолски краљеви Угарски и досад су увек имали право патроната у Угарској и у свим наслеђеним краљевинама и провинцијама, које су јој припојене, те су према томе сами постављали архијерејског епископа и све остале свештенике: стога данашњи цар, по праву свом и својих наслеђеника, ниш не може, ниш не сме одступити од тога права. Према томе ће Његово Величанство и у будуће, као што је и досада, постављати не само архијерејског епископа и свештенике латинског обреда, него такођер и патријарха, епископа и свештенике обреда грчког. А код постављања патријарха, кад потреба настане, и сам цар имаће нуждан обзир према српском народу, те ће одређивати истог из њихова племена и језика. — Уз то не треба ниш не заборавити, да српски народ ниш под Турцима ниш не имао право слободног избора свога патријарха. Њима су га Турци просто постављали, — а кога им је Турци наметнуо, онога су морали сви примити и за таковог признати. Дакле, нека онда и Његово Величанство то право ужива.

IV. Да патријарх може слободно располагати свом црквама грчко-источног обреда.

— Може им се дозволити, у колико то канони и црквена правила грчког обреда захтевају, али се при том не сме ниш најмање повредити право краљевске јурисдикције, епископâ и свештенства римско-латинског, те државне благајне.

V. Да може епископа посвећивати, калуђере по манастирима наменити, цркве где буде потреба, по својој властитој моћи, подизати, те свештенике српске по градовима и селима постављати.

— Може се допустити, да патријарх може епископа посвећивати, калуђере по манастирима наменити и свештенике српске, т. ј. шизматике, по градовима и селима постављати.

љати, али при том се не сме ни најмање крњити право краљевске јурисдикције, латинске цркве и државне благајне. Но над оним епископима, манастирима и свештеницима, који су српски били, али се шизме одрекли и са латинском црквом сјединили, или ће се у будуће сјединити — не сме патријарх никаква права имати: не сме их узнемиравати, нити такове људе прогањати. Такви људи имају се сматрати као католици, те потчињени бити искључиво католичким епископима и свештенству: а патријарх да се не усуди поставити над њима какове друге шизматике. — Не може се дозволити, да по градовима и селима, по својој вољи и власти, подижу цркве, него нека им се по селима и градовима уступе само оне цркве, које су имали и за турскога господства. У оним пак местима, где пре нису имали никакове цркве, а има велики број Срба, нека се дозволи за љубав мира, да бар једну цркву саграде: а у случају ако би градеки магистрати, или земље господар, могли отклонити пламен неслоге и сваки сукоб може им се, шта више, дати и потребна грађа за градњу исте, јер се српске цркве током времена лако могу у католичке цркве обрнути и заузети.

VI. Речју, као што је и до сада било, тако и од сада, да може стојати на челу црквама грчкога обреда и ошћинама истога закона.

— Са истих разлога, исто суђење и одлука, као и код пређашњих тачака.

VII. Да властитим ауторитетом црквеним, према привилегијама изданим од пређашњих краљева, слободно може управљати својим народом по Грчкој, Рашкој, Бугарској, Далмацији, Јенопољу, Херцеговини, Угарској и Хрватској, Мизији и Сирији, те у оне где год Срба има.

— Нека поднесу такове привилегије, за које веле да су их имали, па ће им се потврдити; — по то није могуће, јер шта више, и данас још има неколико патријараха у поменутих провинцијама.

VIII. Да сталекли црквени, као архиепископ, епископи, калуђери и сваког степена свећеници — по манастирима и црквама, њиховога обреда, могу слободно располагати, те да их нико несме у управи поменутих манастирима, црквама и резиденцијама узнемиравати, нити сиречавати.

— Може се дозволити на исти начин и под истим условом, као и у тачи 4. и 5-тој.

IX. Да су и од сад, по старом праву свом, слободни од десетка, разних других давања и уквртиравања војника.

— То право може уживати само црквени сталек и то само на онај начин, као и римо-католичко свештенство.

X. Да осим владара нико, од световног сталежа, несме ухватити или затворити лице свештеничког сталежа.

— Као што сам код 9-те тачке рекао, нека и у овом случају поступа се с њиховим свештенством, као што се поступа и са свештенством римо-католичке цркве. Но у случају да се коме од њих учини неправда на суду њихову, може се иети обратити на Његово Величанство или на форум католичких епископа.

XI. Архиепископу да буде дозвољено, такове особе црквеног сталежа, које какову кривицу учине, — по канонском праву казнити.

— Може се допустити, да патријарх или архиепископ сам казни себи подчињена свештена лица грчкога обреда т. ј. низматике, према томе какову ко казну по канонском праву грчкога обреда заслужује; али му се никако не може допустити, да лишава чина, као што је то досад радио, осим у искључивом случају, ако иза тога акта одмах следи казна смрти. — Нарочито му се забрањује, да пред свој суд повлачи оне, који хоће да се с римском црквом споје или су се већ спојили; — јер су такви већ испод његове власти одузети.

XII. Да им се оставе у поседу све цркве, манастири и њихова добра, као и добра архиепископâ и епископâ, која су им пређашњи владари даровали или потврдили.

— Што се тиче цркви, манастира и њихових добара као и добара патријарашко-архиепископских и епископских, моћи ће им се исто потврдити по Његовом Величанству, само тако, ако покажу писмене доказе, да су ове или оне цркве, манастире и резиденције, те њихова добра, заиста добили и досада уживали. Једино дакле, кад такова сведочанства поднесу, издаће им краљевско величанство потврдни лист, јер се претпоставља, да они под турском влашћу, не само да нису имали никаквих добара, него да су, шта више, и од саме милостиње, коју су од свога народа добивали, Турчину извесан годишњи данак плаћати морали.

XIII. Да им се поврате цркве, што су од Турака освојене, јер су Турци пре те цркве од њих отели.

— Нека им се поврате све оне цркве, које им је непријатељ Хришћанског имена Турчин отео био, али прво морају довољно доказати, да су те цркве по њиховом обреду саграђене. А цркве и напуштене манастире католичке, као и богомоље турске, лутеранске и калвинске, ако су потајно и без дозволе заузели имају натраг вратити и католицима уступити.

XIV. Да архиепископа и епископе, када према потреби манастире и цркве свога обреда обилазе, — нико, како од

световног, тако и од црквеног сталежа не узнемирује, нити пречи у њихову послу.

— Може се дозволити, да патријарх и епископи, према пропису својих црквених закона, цркве, манастире и свештене особе надзиравају; само нека при том особито пазе да прекораче границе и не залазе у јурисдикцију католика, јер ће тада Његово Величанство имати да решава разне тужбе. Нарочито се никако не може допустити, да надгледају оне, који су се с римском црквом спојили, или ће се спојити, да им не би стадо бунили и кукољ посејали.

XV. Да се учини све могуће, како би се непријатељ, Божјом помоћу, из њихових земаља прогнао, те они натраг преселили на своја огњишта.

— Информација по том.

XVI. Да српски народ и од сада може остати под својим магистратима, те без икакве сметње слободно уживати своје привилегије.

— Може се допустити, да тај Илирски народ по градовима и местима, у којима је до сад под својом управом и по својим обичајима живео и даље тако живи, али се та места морају поново обратити Његовом Величанству, да им се пријашње привилегије и муниципијална права потврде.

XV. При потврди таквих и сличних привилегија, како шизматичима, тако и свим другим акатолицима, ваљало би, нарочито у стварима, које се на веру односе, са особитом обазривошћу поступити. Наиме, ако се те привилегије већ не могу изменити или скратити, то нека се бар од речи до речи потврде или таковим тамним изразима и двосмисленим речима изложе, које би се, у разна времена, могле сад овако, а сад онако разумети и тумачити: уз то би ваљало све то само привремено и са извесним клаузулама потврдити, како би касније, у згодно време, ти шизматици, као и остали акатолици, кад им више не буду сметале сличне привилегије римске цркве, са црквом католичком, и против воље њихове, лакше се спојити могли.

XVII. Ако ко од православних умре без тестаментa и наследника, тада његово имање да припадне црквама, манастирима и архиепископу; умре ли пак архиепископ или епископ, тада његово читаво имање нека постане својина архиепископа.

— Када умре католички архиепископ, епископ, или ма ко из световног сталежа, без тестаментa и наследника, тада сва његова добра наслеђује краљевска благајна. Како ће се пак даље расположити та добра зависиће од милости Његова Величанства. Ако би пак ови изјавили, да од покојног цара имају сталну привилегију на то, — тада, да им се не би чи-

нило, да им се све одузима, може им се при том кроз прсте прогледати, те сва тако наслеђена добра могу се поделити на три дела: један део да остане државној благајни, други да се даде рођацима, а трећи, да се уступи Архиепископу и цркви.

NB. Ако би Његово Величанство то право посве уступило њима, тада би они покуповали многа добра од наших католика за оне, који наследника немају, те би на тај начин себи прикупили многа добра, која би касније сва у манастире своје обрнути могли.

XVIII. И најпосле, да сви Срби, и у духовним и у светским стварима, зависе од свога архиепископа.

— Ово њихово захтевање, да сви, како свештеници, тако и световњаци, једино од поменутог патријарха зависе, не може се никако дозволити, јер пре свега противи се добром реду, који је душа свих ствари. По себи се пак разуме, да сви свештеници грчког обреда имају бити подвласни том патријарху или архиепископу, а тако исто и сав световни сталез у оним стварима, која по каноничком праву припадају суду духовном — дакле и архиепископу. Али што се тиче световних ствари не може се допустити, да народ грчкога обреда буде потчињен архиепископу, јер ни католички народ у тим стварима није подвласан својим бискупима. У таковим стварима одвисиће сви они од својих световних поглавица и претпостављених магистрата, као што је то код католика и до сада било.

После 18-те тачке патријарх наставља: како се српски народ ради тих права најенергичније борио с непријатељем хришћанског имена и потоцима крви, за хришћанску ствар, на бојним пољима просуо. Борећи се тако, народ српски надао се с пуним правом, да ће бар под влашћу Њесаревог моћи на миру уживати своји права, али му је горко искуство сасвим противно доказало. Самом патријарху дата је власт управе, по привилегијама, као што је и под Турцима имао, али му је касније то право одузето над приморским дистриктом, над краљевином Хрватском и Трансилванијом; а народ, који се махом о свом руху и круху против свих непријатеља борио, силио се и сили неправедно оружаном руком на давање сваковрсних дажбина. Исто тако су се догађале многе неправде и у погледу десетка, од кога су народ ослободиле поменуте привилегије, а и стари закони угарских краљева: Матије и Владислава. Уз то се нарочито нису државне власти обазирале на право патријархово изложено у тачци 18-тој, по којој сви имају од архиепископа, као врховне главе, како у духовним, тако и у светским стварима, потпуно зависити. Шта више, издана су два декрета, којима му се не само одузима јурис-

дикција, него се чак и он под власт римских епископа подвргава, а наслов патријарха и архиепископа одузима. Против тога он је већ одмах тада најсвечаније протестовао, те се и сада против тога свечано ограђује. Вели даље, да су му још и многа друга права окрњена, што све бива само на највећу штету царскога угледа.

Да би се пак у будуће сачувао већи углед повластицама, те да би се од сад с већим респектом поштовале народне привилегије, како од стране свештеничког, тако и световног staleжа, а народ српски, да би и даље могао верно служити владару на корист опћега добра, — патријарх моли Ћесара, да, уз строгу претњу казном, изволи издати наредбу, да поменуте привилегије у свим тачкама, без икакве клаузуле, имају достојно поштоване бити, од свих, па и највиших, власти дворских и угарских, по свим провинцијама и дистриктима; а уз то нека се све те привилегије публикују како по Угарској, тако и по дистриктима сатмарском, варадинском и белењешком, по краљевини Хрватској и Приморју, те по дистриктима Лици и Крбави, Пољу Зринопољском, Славонији и у њој Малој Влашкој, па по Трансилванији и свим осталим наслеђним провинцијама. Нарочито пак наглашује, како би се тиме, по Влашкој, Молдавској, Илирији, Мизији и т. д., станујући српски народ, лакше приволео на емиграцију у Ћесареве земље. Најпосле патријарх моли, да се униште она два декрета, којима се он у правима својим ограничава, те да му се поврати слобода управљања без икакве зависности од римских епископа; исто тако да му се поврати и наслов патријарха и архиепископа, који да остане и његовим наслеђницима, те да се њему и његовим епископима допусти слободно право прикупљања десетка по свим провинцијама где српски народ живи.

Информатор је на то одговорио :

— Ове овако изрично противне католичкој вери привилегије, могу само шизматцима од користи бити, те би се српски или илирски народ тиме само теже сјединио са својом матером св. римском црквом; узто треба имати на уму, да такве привилегије никад није тражио сав народ Илирика римског, а сви они заједнички борили су се против непријатеља хришћанског имена и мађарских устаника. Шта више, ни сами Срби, чије заслуге патријарх истиче, не траже, од Његовог Величанства, новог цара, и његова двора, ништа таква, што би било против цркве католичке; они траже само то, да приликом склапања мира са Мађарима узму се и они у обзир, те да се подвласте искључиво царском дому австријском, како их не би после Мађари, као непријатељи њихови,

како у црквеним, тако и у световним стварима, узнемиривали и прогањали.

Нека тај патријарх писменим доказима покаже своје старе привилегије, по којима је тобоже добио право јурисдикције над поменутиим покрајинама; но то он никако доказати неће моћи, те му се ни на који начин тај захтев не може уважити.

II. Иза тога моли патријарх, у име свога народа, да се та права оставе нетакнута и насљедницима свег српског народа по свим провинцијама и дистриктима, те у онђе где год их буде било, по наследним земљама Његовог царског Величанства. А нарочито још траже:

1. Да се не називају срамним именом шизматика, већ члановима источне цркве грчкога обреда — православним католицима.

— Воља је Његовог Величанства да се српски народ, како црквени, тако и световни сталеж, ничим не вређа, те се стога може одредити, да се они у свим списима, листинама и уопће писменим исправама не називају више шизматичима, — него члановима источне цркве грчкога обреда. Ако пак занета желе да се католицима зову, то прво морају изјавити како су католици и ваља добро да проуче, кога римска црква, толики сабори и св. канони називају шизматичима; те би видели, да се тако називају они, који су се од праве римске цркве оделили. У осталом ово питање и не спада у делокруг Његовог Величанства, него више на црквени сталеж, у чији посао Његово Величанство не жели да утиче.

2. Да патријарх може још за живота свога, по старом њиховом обичају, поставити себи насљедника, кога народ и свештенство за таковог изабере, те шта он за живота тестаментом одреди, то да је тај насљедник његов дужан извршити.

— То до сад још никад није рађено, нити код овог краљевског двора, нити код Турака. У самом Цариграду не може нико други постати патријархом, док још живи патријарх и на столици је патријарашкој, него тек кад овај умре, одрече се престола или га Турци сбаце — на његово место поставља се други. Дакле, ово може бити само тада, ако патријарх Арсеније жели да захвали, или га неар, по својој краљевској моћи, лиши престола и на његово место постави другог. Овако је често обичавао радити турски цар с патријарсима цариградским. По томе никако се не може допустити, да за живота свога патријарх поставља себи насљедника. Него нека се патријарх извести, како би се могло с њиме

поступити, кад он и онако нији од садањег владара у свом положају потврђен, те га исти може у свако доба сбацити и на место његово другог поставити — по својој вољи. Врло би добро било, кад би се преко каквог поузданог човека, од стране двора, озбиљно попретило патријарху. — човеку иначе необразованом и страшљивом. — те се одлучно захтевало да он одустане од свих оних тачака, које су наперене против римске цркве. Међу тим ради опћег добра и веће користи по службу ћесареву, требало би тако дуго оклевати после смрти садањег патријарха са постављањем другог, док то не би са свим прешло у заборав, те кад он умре тада не ће бити кога, који би могао посвећивати и надомешћивати оне владике, које се буду међу тим с римском црквом спојиле; а ови би тада постепено потрудили се, да сједине с римском црквом њихове игумане, калуђере и свештенике; — те ће се тако постепено без икакве силе, током времена, сви они са римском црквом сјединити; а с народом би се тада поступило онако, како то буду прилике онога времена донеле.

Што се тиче тестаментa патријархова, може му се дозволити да по својој вољи тестамент напише; само се после тај тестамент мора поднети Његовом Величанству на потврду.

3. Захтевају, да се одреди, да сваки онај свештеник, калуђер, епископ или архиепископ њихов, који се буде, на саблазан цркве и свештенства њиховог, с римском црквом сјединио, лишен буде свих привилегија и прогнан између њих.

— Ова тачка је непромишљена, неоснована и неправедна, те очито наперена против наше св. римо-католичке цркве; то у осталом и није опаска патријархова, већ владике Исаије Баковића. — човека опасна и онака, варварина, који је од увек несавладљиви противник католика. Стога ваља патријарху оштро одговорити, да то нису жеље народа, него само смешни захтеви владике Исаије, кога је народ послао да моли од двора ћесарева потврду оних других — пристојних захтева. Ваља га још упитати, каква би се тобоже саблазан могла изродити од тога, а ко би се који од њих с римском црквом сјединио, те с каквим образом усуђују се тражити оно у овој тачци, кад добро знаду, да је пређе источна црква с римском црквом била сједињена, те да је тек пре неколико векова од исте се оделила само због уображености и неваљалства неких људи; због тога је Бог сигурно и казнио источно грчко царство и подвргао га Турчину, а то је много сметало, да се унија те цркве није извршила. Но чудновато је, да ови, што су сад под влашћу римских царева, те имају живу згоду, да се с римском црквом сједине — тако у слепој тврдоглавости остају. А и Његовог Величанства је миши-

љење, да су патријарх и владика Исаија Ђаковић, као људи од високог црквеног достојанства, према своме положају, а као праве слуге Божје, баш највише дужни старатисе, да међу народом овлада мир Божји и слога најбоља; те би по томе дужност њихова била и о унији старатисе, како би народи могли мирно у слози живети, служећи верно Богу и краљу. — Но његово Величанство из тачака, што су их они, као захтеве своје, двору поднели, могло се баш о противном уверити, те ће стога двор бити присиљен, ако патријарх и владика, како себе, тако и народ, на здравије мисли не обрну, против оних, који руше мир вернога народа и прече опћу слогу — друге мере предузети. А приведенe тачке њихових захтева јасно казују, како стоје према томе патријарх и владика Ђаковић.

4. Нека се не допусти, да они, који пређу на унију, по народу српском чине којекакове немире, као што је то до сада било, јер то служи само на саблазан народу, а од велике је опасности по царску службу и опће добро.

— Стварним доказима нека покажу кад, где и какове немире правили су они, који се са католичком црквом сјединише. И Његово Величанство је мишљења, да баш они праве највећи немир и зло, који спречавају унију, а не они, који приступају унији. Тако пресветли надбискуп загребачки сведочи, да су први и унијатског епископа Љубибратића отровали, а његова синовца у другу провинцију отпремили, док су унијате по Малој Влашкој ужасно злостављали.

5. Да Архиепископ може епископе, сваког реда и степена свећенике, те и све световне званичнике, на основу добивених привилегија, без икакве даље потврде Његовог Величанства, из свога народа бирати и постављати.

— Архиепископу се дозвољава, да по досадањем њиховом обичију бира и поставља игумане, викаре и све остале ниже црквене чиновне без више потврде; за више чиновне тражи се потврда Његовог Величанства, а избор епископâ искључиво је право апостолеког краља угарског, од ког не може ни садањи краљ одступити, — јер ће се тиме лакше многи на унију обрнути. Што се пак тиче избора и постављања световних званичника — не може се никаково право архиепископу дозволити.

6. Да се, кад год потреба захтева, слободно могу састајати на зборовима, код архиепископа или епархијских епископа, те да се нико, био он ма којег сталежа, никим не спречава, ако би хтео у Беч ићи.

— Зборови ти и састанци у опће — не могу се тако лако дозволити, јер се опазило, да се на њима којекакови

зли закључци доносе и изводе; једино им се такови састанци могу допустити онда, ако зато има законитог узрока, као н. пр. да се народу или сталежима публикује какова заповест Његова Величанства, или ако су такови државни послови, ради којих су овакови сабори потребни. У Беч пак долазити, те код Његовог Величанства и превишег двора молбе своје подносити и пожуривати решење њихово, — може им се у свако доба дозволити.

7. Да им се ни на који начин не пречи штамарије, школе и друге потребне заводе, који са црквом у свези стоје, оснивати и подизати. Исто тако, да се сваком од њихова народа и обреда једном за свагда дозволи, да по вољи, како дуго хоће, могу полазити римске школе и универзитете.

— У случајевима где не би било никакове штете по римску цркву ради такве дозволе — може им се допустити. Али ипак мораће се поставити извесни цензори, који ће сва дела, која они буду хтели штампати, прво прегледати и одобрити. Што се тиче школа, које намеравају оснивати, може им се по жељи учинити, али само с том клаузулом, да учитељи, професори и ректори тих завода, морају бити из њиховог стада, а никако не смеју на таква места људе стране довађати. Наше школе могу слободно, све до шесте, полазити.

8. По местима, где Срби станују помешано с Мађарима и Немцима, да их нико не узнемирује у вршењу њихових религиозних обреда, него нека у тим местима уживају исте повластице, које и остали становници уживају. Даље још, да могу слободно бирати из своје средине саветнике у опћинско веће.

— Могу им се дозволити те повластице и то из разлога, што сад још влада мађарски устанак, те што се показало, да по градовима занета живе многи Срби скупа с Мађарима и Немцима, носећи једнако с њима све државне терете. Исто тако може им се дозволити избор 1. или 2 саветника у опћинско веће, јер је вероватно, а и искуство је показало, да по оним местима, у ком су саветници разне народности не порађају се тако лако буне, пошто један народ други надзирава; а уз то је лако могуће, да ће и Срби по тим местима, након извесног времена, лакше, у католике претопити се.

9. Да их нико од римокатолика, био он црквеног или световног сталежа, не сме узнемиравати, при грађењу њихових цркава по градовима, варошима, селима и засеоцима.

— Ово им се може допустити само по оним местима где многе српске породице станују; но при том не смеју ни најмању штету осетити муниципалне повластице поменутих градова и места, као ни црквени сталеж римске цркве. При

томе пак имају бити слични услови, као што су изложени на крају информације на тачку пету.

10. По свим провинцијама и дијетриктима, у којима српски народ живи, нека епископи и клир остали једино од архиепископа зависе, а нипошто од римљана. Ако се пак догоди да архиепископ кога позове пред себе, а овај не дође без оправданог разлога, тада такав да се казни по канонском праву. Но ни такав епископ или свештеник у опће нека се не подвргава политичким властима другог народа — него нека се искључиво остави његовом архиепископу, коме је једином дата власт над њим. Исто тако нека се српски народ ни на који начин не пречи, да светковине своје светкује.

— Може се допустити, да сав црквени сталеж грчкога обреда потпада јурисдикцији патријарховој или архиепископовој. Али, кад год се догоди, да дотични патријарх, у ствари које особе прекорачи границе права свога, те једној или другој страни буде ишао на руку, тада нека је дозвољено незадовољној странци обратити се с апелацијом на најближу свету столицу римо-католичку, како би се ствар боље и праведније решити могла; а за тим нека им је дозвољено обратити се и на највиша места, јер је и у интересу опћега добра, да се нико не пречи у уживању својих оправданих права. Његово Величанство хоће и може им допустити, да славе своје две најглавније светковине; само они, као што је то искуство показало, не ће при том ни мало да се обазире на чување права земаљских господара.

11. Да свештенство њихово слободно може, од људи грчкога обреда, а наиме од Срба, Русина и Влаха, по свим наслеђеним провинцијама Његовог Величанства, прикупљати десетак, те штоларне и остале приходе.

— Ако могу доказати, да им је покојни Њесар Леополд I. та права дао — потврдиће им тада њих и садањи владар. Дозволити им се ипак може, да слободно уживају штоларне приходе од Срба шизматика. Што се пак десетка тиче, пошто је Његово Величанство у име тога и у име тридесетка одредило патријарху пензију од 3000 фор. годишње — приметити је, да је сав десетак остављен римском клиру, те дакле Њ. В. с тим више нема посла; по томе, нека гледају они како ће се, у погледу те ствари, погодити с клиром латинским. — Или најпосле, ако је баш воља Његовог Величанства, може им се допустити, да прикупљају десетак од Срба свога обреда, али без икакве штете по туђе право; од Русина и Влаха пак, никако им се то не може дозволити, јер ничим не могу посведочити, да им је та повластица дана, пошто је то само измишљотина Исаијина.

12. Епископ или свећеник у ошће, кога постави архи-епископ, нека се као такав признаје и поштује.

— Може им се учинити по жељи, док је још у животу овај патријарх, али после његове смрти нека се потпуно укине тај обичај. Исто тако нека се на његово место више никад не постави други патријарх, јер је то противно цркви католичкој и саборима св. отаца.

13. Српски офисири и војници њиховог народа, нека се поштују, као и немачки, те нека се придруже војништву тогњег народа, како код коњаништва, тако и код пешаштва; исто тако нека уживају исте олакшице у работама, порезима и доважању дрва.

— На ово није потребна информација, јер Његово Величанство и превишњи двор, с друге стране, довољно су обавештени, како ваља држати и награђивати оне, о којима је говор.

14. Да племићи српске народности, који су као такови већ именовани или у будуће буду по Њег. Вел. проглашени за такове. — уживају сва уобичајена права по свим градовима, местима, па и манастирима њиховог обреда: нека им уз то буде слободно десетине и друге приходе од својих добара уживати.

— Ова је молба праведна, те јој се може удовољити.

15. Да по местима, где год српски народ живи, нико ме се не допусти, од Турака и Јевреја, да дућане отварају и робу продају. — осим у дане великих вашара.

— Није потребна на ово информација, јер то чисто завиен од милости Њег. Вел.; но више би донело штете, него користи.

16. Исто тако, нека се не дозволи ником од друге народности, да у лађама довози вино у места, у којима Срби живе, док Срби прво вино своје не продаду.

— Ово није молба свију, него само оних, који имају винограде, те стога им се не може по вољи учинити. Напротив, нека свима и свакоме по свим наслеђним провинцијама буде дозвољено не само вино, него и друге плодове, донашати и продавати. Отуд долази двострука корист: и за купца, и за продавца. Продаваоц користи се, што вино своје брже претвори у новац, а купац, што таково вино и остале плодове по нижу цену може купити; а тиме расте и благајна Његовог Величанства, јер се увознина, превознина и све друго, најпре мора у корист државне благајне платити.

17. Приликом склапања мира с Мађарима, да буду Срби против тих својих крвних непријатеља довољно заштићени и у уговору тога мира укључени.

— Молба је оправдана.

18. Да народ српски и од сад не плаћа већи порез, него што га је до сада плаћао. Од работа личних или са колима да се народ потпуно ослободи. А у случају, да нужда захтева какове работе, то нека им се у име личне работе плати 12 новчића, а у име оне са колима једна форинта. На јаван подвоз нека се Срби не гоне, а у случају да га даду, нека им се у име тога, како према времену цена буде, одрачуна односан део од пореза.

— Није потребна информација.

19. Слободни војници, а тако исто и остали, да се не гоне да вуку лађе без одређене награде за то.

— Информација не треба.

20. Да се одреди тачна мера вина и жита од стотину либара, те да се је сви царски чиновници, по свим провинцијама, под претњом строге казне, тачно и свуд једнако придржавају.

21. Ако би ћесарева војска или њени чиновници, пролазећи кроз српске крајеве, какову штету народу нанели, нека се иста надокнади; а народ да немора царским изасланицима ништа дати без признанице.

— На обе ове тачке није нужна информација.

22. Да се већ једном што пре изврши пресељење српског народа, које му је у два маха декретима обећано, а наиме у Славонију, Малу Влашку, Срем, поље Куманско, дистрикат између Драве и Саве све до реке Илове и границе Хрватске, поље Ђулинско, дистрикат Арадски све до Јенове, те Халмађ између реке Мориша и Црнога Крижа. Уз то моле, да се за времена извисте, ако можда који од земаљских господара, било световног или црквеног сталежа, у тим крајевима своја добра има.

— Што се тиче тога пресељења, које им је заиста још од покојног ћесара Леополда I. обећано, постоје разна мишљења и то једна за, а друго против пресељења. Наиме, они, који су се већ сместили у појединим крајевима, саградили су тамо себи куће, подигли вртове и винограде, те много друго што-шта томе слично и потребно; а еве то они су својом муком и трудом, о властитом трошку свом учинили. Тако су напр. урадили Срби по Будиму, Пешти, Сентандрији, Острогону, Стоном Београду и другим градовима и местима. Стога би им врло тешко било сада све то напустити и са децом, стадом, покућством и осталом покретном својином својом у друга се места преселити, где би само с члановима народа свога становали. Поред тога, ко би знао камо смера свривено мишљење тога патријарха и владике Исаије Тако-

вића, јер не ће бити чист посао, кад се они тако жестоко отимају од уније и свом силом траже то пресељење. Бојати се, да тај народ сакупише у једну целину, јер и овако расцепкан не обуздане је ђуди и чуда чини, а шта би тек могао починити кад би се у поменуте крајеве преселио; сигурно је да га тада нико не би могао држати у послушности и њиме овладати, јер бунама никад краја не би било, — тај њихов заједнички живот дао би им голему снагу. А ми добро знамо, из недавног времена, како су они често врло непокорни. Та оно кад је мир склопљен с Турцима, зар не беше грдне кубуре с њима, што не хтедоше уступити Турчину онај део земље, који му је по уговору о миру имао припасти; да није двор им попретио, зацело га не би ни уступили, јер и ако им је то више пута од самог двора заповеђено — не хтедоше попустити. А они што у Лици и Крбави станују вешито су непослушни и непокорни, те су ено и неке капетане и управитеље (губернаторе) поубијали, а пре 12 година, у карловачком генералату, близу Капеле, поубијаше скоро све коњаништво ћесарева. И данас су они скоро свуда тако непослушни, а нарочито у Малој Влашкој, те је стога још најбоље, да они остану где су данас; тако ће и даље живети помешано с Мађарима, те како се међусобно врло мрзе називе један народ на рад другога, те не ће допустити да се изведу рђаве и опасне намере њихове. О овоме имамо довољно искуства у најновијој мађарској буни или устанку. С друге опет стране, кад би се они сви у поменуте крајеве преселили, тада би они у будућем рату с Турцима, пошто би Турци прво на њих морали навалити, силан отпор Турцима дати могли, те свакако и спречили њихово продирање.

23. Даље траже, да имају код Угарске Дворске Канцеларије два саветника, које ће Срби између себе бирати. Ти саветници имали би дужност, да у свим пословима заступају српски народ, те га штите и бране од мађарске злобе и пакости, како у приватном, тако и у јавном животу народном; чували би уз то привилегије народне, како се више не би догађало, оно што је досад бивало, да се данас нешто даде, а сутра већ обори и поништи. Без њихова знања, да се не сме ништа закључити, у погледу народних ствари. Да се плаћају, као и остали и из државне благајне, да не би били на терет народу. А једино народ да имаде право, када и како му се свиди, опозвати их. Уз то још моле, да цар енергично наложи, да се препише привилегија, уз отворено писмо патријархово, имају исто тако сматрати као и оригинали.

— Овај захтев, да имаду два саветника, од свога народа, код Угарске Дворске Канцеларије, потпуно је оправдан

и ваљало би га уважити. Ово је захтев свих њих т. ј. тако желе не само Срби грчкога обреда или шизматици, него и католици њихове народности. А и покојни Њесар Леополд I. обећао је то им испунити, те се они потпуно оправдано надају, да ће им то нови цар заиста и учинити. Потребно би било, да и краљевина Хрватска има једног свог заступника, јер сав тај народ, који живи по свим краљевинама и наслеђеним провинцијама превишег дома австријског, — у краљевини Славонији скоро искључиво сам станује, а борио се је свагда храбро против Турчина и мађарских устаника; међу тим до данас нија имао ни једног свог саветника код Дворске Угарске Канцеларије. Стога се и може тим Србима, јер су увек верни били дому Австријскоме, а становници су Угарске и њој припадајућих покрајина, дозволити, да имају два саветника, али тако, да они не могу бити грчкога обреда или шизматици, него католици. А дужност ових нека буде, да код поменуте Угарске Дворске Канцеларије, брину се и пазе на све послове, који се буду тицали народа српског.

24. Ако се догоди да Архиепископ усљед опасности од непријатеља, не може остати у својој садањој резиденцији, то нека му буде слободно, уз пристанак клира и народа, одабрати себи друго седиште, које да му се онда, као таково за навек потврди.

— Ова се молба може испунити, али под условом, да патријарх, у случају опасности од непријатеља, прво означи, које би мeste желео за седиште своје; наиме, то место мора бити чисто у власти Његовог Величанства, а нипошто не својина које цркве или манастира католичког или ког другог земаљског господара. Нарочито ми је приметити, да при томе треба припазити, да патријарх и у томе нема какове скривене намере; а наиме: да му не буде то само лажан изговор, да се лакше увуче у права оних, који не спадају под његову јурисдикцију. Јер лако је могуће, да он тиме само тражи начин, да уђе међу унијате, који су признали римску цркву за своју главу, како би их опет на стари гад (vomitus) навео, као што је то већ пре неколико година покушавао чинити у Хрватској, а у епископији Свидничкој.

Изложивши све горе наведене тачке патријарх с народом моли, да им Његово Величанство опрости, ако су штогод погрешили, те се препоручују Богу и правди, својој служби и верности, јер су већ скоро до здавања дошли, а стид их, што тако често морају Његово Величанство да узнемирују.

— Ето и сами признају неумесност како ових тачака, тако и пријашњих молби, те здавају због тога, а бојећи се прекора моле опрштај.

Након свега овога изложио је патријарх своју личну молбу, на коју је информатор такођер дао своје мишљење.

Ево и тог последњег дела ове знамените молбе и информације:

III. Што се пак тиче моје личности као Архиепископа, нека се сети Ваше Величанство, како ми је прво за архиепископску столицу нашу замак Сирач био одређен, а кад је исти од мене одузет, тада ми је по цену од 20000 фор. уступљен замак Сечуј; овај сам ја за тим с великим трошком оправдио и моја земљишта око њега људима населио, те њих на три године од сваког давања ослободио. Но по том морадох и њега, без икакве отштете, са резиденцијом мојом, пивницама, те осталим зградама и виноградима, на силу уступити породици мађарских Бесередија, — а све то мене је стало преко 50000 форината. Од то доба ево већ има доста времена, а мени се никако неможе да нађе какво згодно, слично место и имање; уз то још не добивам своју пензију, која ми је одређена у износу 3000 фор. Кад се узме у обзир ово и поменута штета од 50000 фор. онда може бити јасно превишњем двору, како ми је тешко живити у овим бурним временима, кад се зна да никаквих других средстава немам.

Стога најпонижније молим Ваше Величанство, да с обзиром на моју службу и окушану верност моју и при овом мађарском устанку, од које ме ни највеће претње непријатељске и велика обећања, не могуће ни за тренут ока поколебати, — да ми се у место одузетог добра Сечуј изда у готовом за њ' издана свота од 20000 фор., те за моју резиденцију, да ми се уступи какво друго место или у Срему, или у крајевима Славоније. Уз то, да ми се у име заостале пензије, у износу 16000 фор., даде још друго какво место у Срему или Славонији, те да ми се даде наслов саветника и потврди, од давнине у породици мојој добивени, наслов кнеза од Албаније, а грб мој да буде наслеђан у мушком и женском потомству мога брата Ђорђа. *Тако молим, да би се што пре издала одлука на све ове молбе, како би могао сићи у народ и још више га подстицати на верност и службу Вашег Величанства.* Тој милости препорућујући себе и свој народ јесам В. Вел. ит. д.

— Вероватно је, да је патријарх заста претрпιο у молби наведене штете, трошкове и остала зла, те се и позитивно зна да је све онако било, као што је он навео. А пошто се знаде, да је тај патријарх увек веран дому австријском остао, те с разлога, што је он већ близу очајања, а

међутим је код свег шизматичког народа у врло великом поштовању тако, да само једним мигом може сав тај народ како на добро, тако и на зло покренути, — то би врло нужно било, да му се што пре даде извесна отштета за претрпљена зла. Да би се пак и даље патријарх, а и народ, задржао у верности дому австријском, нека се све што се тиче његове особе, брата му Ђорђа и све његове породице потпуно потврди; он нека се обаспе сваком чашћу и нека му се даде наслов саветника и еквивалент у имању за претрпеле штете. Ово се сад може све учинити, без икакве штете по садање стање старе вере, а тако исто и без штете по опће, јавно и приватно добро, јер све ово што се сада лично патријарху чини мора се после смрти његове опет државној благајни повратити.

На завршетку моли информатор, да ова информација остане тајном. Уз то се извињава, ако што можда није у потпуној светлости изнео, јер је материјал огroman и различан, пошто је молба не само канонског, већ и политичког, војничког и економског садржаја, а уз то је кратко време имао на расположењу. Предлажући пак све ово високом суду препоруђује се и моли за милост.....“

Такова је ето била информација Колонићева на сваку поједину тачку патријархове и народне молбе. —

Као што се на више места у садржају информације могло приметити (код тач. 1, 3, 4, 10 и 11 Одс. II.), Колонић је већ унапред знао како цар Јосиф I. мисли о појединим захтевима народа српског, те је сасвим оправдано претпоставити, да се он, пре него што је написао своју информацију, — са царем о свему томе посаветовао. И оно његово наглашавање, да би се патријарху, пре свега и што пре, требала издати задовољштина, за претрпљене штете, пошто је он у великом угледу код народа свога, биће баш да је мишљење самога цара, јер, као што већ споменух, цар је преко Ратног Савета још 9. Марта наредио Дворској Комори, да се о томе посаветује с генералима Штарембергом и Шликом.

Међутим је стигла и нова молба патријархова с почетком Јуна и. г., а баш у овој ствари.

Наиме, патријарх је у ово доба већ нашао био zgodно место, које би могао примити као еквивалент на место Сечуја, те је стога поднео нову молбу, у којој је тражио, да му се село Даљ код Осека уступи у име тога еквивалента; уз то, да му се изда задржана пензија, односно да му се да за њу еквивалент у селима, која око Даља леже и рибињак „Зигара“ у Бачкој; — у будуће пак да му се годишња пензија редовно издаје. У молби тој молио је патријарх још и то, да му се изда највиша потврда за кућу, коју је купио у Пакрацу, исто онако, као што је и владици Исаји Ђаковићу дана, на његову кућу у Араду (Пр. у дв. ком. ар. Б. ех 1706, IX. прилог у додатку II.)

Приметити ми је овде, да је још цар Леополд I. 18. Децембра 1703 год. известио патријарха Арсенија III., да ће чим се мађарски устанак угуши: 1.) Народне привилегије у свему испунити и осигурати. 2.) *Да је Дворска Комора већ упућена, да учини предлог, које би се камерално добро могло заокружити и уступити патријарху, — на место замка и добра Сечуј, које му је по праву трећега одузето и дато породици Бесередича.* 3.) Да је одређено, да патријарх од сад пензију своју од 3000 фор. има редовно примати, у половину, из бечке и будимске државне благајне. И 4.) Нека зато патријарх побрине се за што јачу и енергичнију акцију српскога народа против мађарских устаника (М. П. А. К. ех 1703. бр. 73). — Но од поменутих обећања не би ништа за живота Леополдова и ако Срби показаше необичну верност и храброст у борби с устаницима.

Стога је патријарх и морао подносити поновне молбе новом цару Јосифу I. А цар, чим је примио горе поменуту поновну молбу патријархову, упутио ју је одмах, у препису, Дворској Комори, да она прибави потребне податке и обавештаје за што брже и успешније решење тога, како се

њима тада чинило, главног питања у свој овој ствари. А Дворска Комора, одмах за тим, 21. Јуна и. г. издаје налог главном старешини царске управе у Осеку Александру Каланеку, да се о тој ствари споразуме са Фелдцајгмајстером бароном Нехемом, те да о резултату чим пре Комору тачно извести.

Каланек је ту наредбу примио 26. Јуна и на скоро се састао са бароном Нехемом, заповедником петроварадинским, те пошто се са њиме довољно посаветовао одговорио је 7. Јула Дворској Комори. У свом одговору испричао је како је патријарх односну кућу у Пакрацу купио; те како је та ствар од великог замашаја; затим, како би опасно било, да престоница патријархова буде у Малој Влашкој, те да би најзгодније било, да се учини по жељи и молби патријарховој, наиме, да му се уступи какво место у близини Осека, јер патријарха народ његов јако поштује, на би га, као што је и мишљење саме Дворске Коморе, ваљало на сваки начин у доброј вољи одржати. Уз то, ако би се тако учинило, тада би из Осека на њега много лакше било мотрити. (Види то писмо у *Archiv für Österreich. Geschichte*, Wien 1867 св. XXXVIII, стр. 133—134; ср. Пико, Срби у Угар. стр. 107, и т. д.).

Примивши овај извештај Каланеков, Дворска Комора је споразумела се са Ратним Саветом и поднела свој предлог цару, који га усвоји, те већ 15. Јула 1706. г. изађе, путем Дворске Коморе, највиша одлука, да се патријарху Арсенију III. милостиво уступа добро Даљ код Осека, као еквиваленат за одузето му по праву трећег, добро Сечуј (Ориг. М. II. А. К. ex 1706 бр. 84). Сви су изгледи, да је у то доба у двору спреман повољан одговор старом патријарху и на остале тачке оног дела његове опширне молбе, који износи захтеве у корист његове личности и породице му брата Ђорђа. Но о томе немамо засада никаквих података, те не можемо ништа позитивно закључити.

После овога двор је свакако држао, да је један и то доста главан део своје бригае, набачене му овом важном молбом патријарховом и народном, бар за живота патријархова успешно са својих плећа скинуо. Јер је патријарх и по њиховом уверењу био главни чинилац доброг или злог расположења српског народа према круни. Но ваљало је и народ ма чим задовољити, с обзиром на оне силне захтеве у молби изложене. И цар је напokon, након договора са члановима Ратног Савета, Дворске Коморе и осталим за такове ствари надлежним факторима — коначно одлучио, да и у том питању поступи у смислу Колоњеве информације.

И збиља 7. Августа и. г. изађе она, не толико знаменита, колико карактеристична, свечана потврда народних привилегија од цара Јосифа I. У њој је све лепо и да не може ласкавије бити по српски народ речено, али је све то тако вешто у опћим фразама увијено, да је неискреним издавачима њеним остављена могућност, да у згодно време све то разруше и на своју руку обрну.

И ову одлуку царску, као и већину других, пожуриле су понајвише незгодне прилике у држави. Није се бадава онако ласкало и обећавало бедном српском народу. У то доба, поред све јаче инсурекције Фрање Ракоција II., још је беснио и рат на границама Француске и Италије са врло променљивом срећом (Dr. Schwicker — Pol. Gesch. d. Serb. стр. 46) — а члановима Ратног Савета, па и осталима, врло је добро позната била вредност српских војника у рату.

Поменута свечана потврда народних привилегија од 7. Августа 1706 г., као одговор двора на ону знамениту молбу народну и патријархову од марта и. г. — достављена је патријарху Арсенију III. путем царске Дворске и Државне Канцеларије, а 29. Септембра и. г. и путем Угарске Дворске Канцеларије (Види оверов. препис у М. П. А. К. ex 1706. бр.

85, те ср. у додатку (прилог III.) штамп. концепат налога Двор. Ком. од 10. Септ. и. г. Уг. Дв. К., да изради уобичајену заштитну диплому привил.).

Ево шта се рекло у тој свечаној потврди народних привилегија:

„Ми Јосиф и т. д. Пошто смо милостиво расмотрили разумне молбе поменутог српског патријарха и архиепископа Арсенија Чарнојевића, а тако исто и сталежа свег племена, српског или плирског народа, те њихове ванредне заслуге, стечене за Наш превишњи дом, пошто је речено племе и народ, у свакој прилици кад год су буктили ратови са најжешћим непријатељем, као и у овим садањим бунтовничким насиљима, поред свих навала, штета и осталих неприлика и незгода — остао не само у потпуној, сталној и непоколебивој верности према истом дому, него је и самим делом, у много прилика, великодушно посведочио своју поданичку ревност, оданост и послушност, како тиме што је користио и служио Нашем дому, тако исто и тиме, што је својски и лично помагао, те подносио ошће терете; даље, што је тај народ, не штедећи ни крви ни имања, већ држећи сва добра под ништа и немарећи за опасности живота и остале невоље, свагда стално пристајао уз свога законитог цара и господара, — а само у намери, да осујети непријатељске и бунтовничке намере — те тиме бесмртном хвалом праву поданичку дужност извршио и обећава и жели вршити је тако до краја живота свога — то милостиво хоћемо да уважимо све најпозније молбе поменутих молилаца. Стога, по нашем најбољем знању и по здравој савести, пуном царском и краљевском влашћу и важношћу напред споменуте привилегије, слободе и правце, које су им најмилостивије дане царским отвореним писмом нашег узвишеног Господина и родитеља — овим писмом најљубазније за пријатно држимо у целом њиховом садржају, закључцима и изложењима, у свему и свачему, најмилостивије одобрити и потврдити, задржавајући себи при томе најпотпунију власт — када се по вољи Божјој и сложним заузимањем Срба и осталих Наших верних поданика, мир поврати у Нашем Угарском Краљевству и другим покрајинама, — да те слободе, права и привилегије проширимо и у бољи их ред према приликама времена поставимо; а уједно и да протражију Нашу милост према српском народу покажемо, како то буде одговарало користи и добру Нашег царства и Наших земаља, а особито самога српског народа.

Стога овим оштро налажемо и заповедамо свим Нашим редовним судовима, како црквеним, тако и светеким, даље

свим Нашим поданицима, министрима и чиновницима ког му драго степенa, чина, достојанства и имена, те свим осталим нашим верним и љубазним поданицима: да поменутом архиепископу и патријарху, те свим сталежима реченог српског народа — све напред наведене привилегије, права, слободе, власти, милости, дозволе и правце, што су им овом Нашом граматом потврђене, употребљивати, уживати и њима се радовати оставе мирно, без запреке, смутње и без сваке напасте; да их држе, штите и да се не усуде учинити нешто, што би било противно њиховоме садржају, а нека не допусте, да се усуде и други то чинити; иначе ће пасти у Нашу и Наших наследника најтежу немилост; па осим што ће им се дело уништити, још ће платити казне тридесет марака чиста злата и то половицу Фиску или Нашој благајни, а другу половицу онима, којима се учини неправда (Czoernig, — Ethnographie... III, 72; за тим у Жефаровића, Пикоа, Грбића и т. д.).“

Силна обећања и ласкање народу у тој потврди, те тешке претње онима, који би се у будуће усудили крњити и газити права српског народа, — као да су патријарха и српски народ моментално задовољила. И патријарх прима ту, и опет само у опћим пртама изложеноу, потврду, те је свакако и народу обзнањује. Но да патријарх, а и народ с њим, не беше баш посве задовољан с таковим опћим одговором, на њихове опширне, у посебним тачкама изложене, молбе и тужбе, те да су све то са неком сумњом прихватили — даје нам основа мислити поновна молба патријархова Ратном Савету почетком Септембра 1706 г. (Дв. Р. С. а. Б. ex 1706. IX, бр. 163, а у додатку прилог IV.), поред других јасних доказа, из времена након године дана после овога догађаја. — о којима ћемо ниже говорити.

Неки наши и страни историчари нагађају, да народ српски није био задовољан, са поменутом свечаном потврдом привилегија, највише због речи: „... reservantes insuper Nobis plenissimam facultatem easdem immunitates, praerogativas et privilegia ulterius explicandi...“. Ну, у колико ми је познато, до данас није пронађен никакав акат, или савремена томе добу

биљешка, која би нам дала основна разлога тврдити, да је наш народ у оно доба обратио ма само и већу пажњу на те речи.

У поменутој новој молби, која је иначе врло кратка, патријарх моли Ратни Савет, да и он, с обзиром на ратна времена, изда заштитну диплому (*Salva Guardia*), попут царске Дворске Канцеларије и Угарске Дворске Канцеларије, на повластице и слободе, што их српски народ доби, од покојног цара Леополда, за силне заслуге своје. Као прилог уз ту молбу приложен је декрет Ћесара Леополда I. од 6. септембра 1691 г., који је управљен био на све више и ниже војничке власти с највишим извештајем, да је српски патријарх, епископи, свештенство и сав народ ослобођен од свих давања и државних терета (Немачки препис — поред молбе патр. у А. Д. Р. С. Б. ex 1706, IX, бр. 163).

— Молба та није датирана, али је у регистратури Ратног Савета забиљежено, да је примљена 15. Септембра 1706 г.

Упада у очи, да је и концепат заштитне дипломе Ћесареве истог датума сачињен, кад и молба примљена; а та диплома се издаје патријарху и народу српском баш поводом горње молбе патријархове (Ориг. концепта у Д. Р. С. а. Б. ex 1706, IX, бр. 3581 — у додатку прилог V.).

Зашто се тако хитало са одговором, и то врло повољним одговором, на поменуту молбу патријархову и народа српског — разјасниће нам одмах ови моменти.

Баш у те дане мађарски устаници необичном силом напали су на Ћесареву војску. Генерал барон Буклендер известио је тих дана Ратни Савет о грдној опасности, која прети Острогону. Становници у граду, као да су склони Мађарима, а Срби су опет огорчени на католике због неке црквине, коју им је кардинал Колонић једва уступио, тек након поновног озбиљног налога Ратног Савета, који му је уједно и

предочи какова би се опасност отуд могла изродити (Екс. пр. дв. р. с. 1704 fol. 423, 557 стр. 1496, те ех 1706 III. бр. 538, као и рег. пр. дв. р. с. Б. ех 1705 I, бр. 59). А 1. Октобра 1706 год. принц Евген Савојски већ извештава Ратни Савет, да се Острогон морао предати устаницима (Швикер погрешно вели, да се Острогон предао још у Августу — стр. 46). У исто доба хитали су Острогону у помоћ генерали Рабутин и Штаремберг, у чијим бојним редовима махом Срби беху, који 12. Октобра и. г. и освојише Острогон поново за ћесара (Mauger, — Cardinal Leopold graf Kollonisch . . . стр. 394—5.).

Те околности ето нагнале су Ратни Савет и цара, да сместа одговоре онако повољно на патријархову молбу, — и то још, да не одговори сам Ратни Савет, на кога је молба управљена била, него и сам цар преко Ратног Савета.

Том новом заштитном диплом (Protectionale) цар Јосиф I. потврђује поменути декрет Леополда I. од 6. Септембра 1691 г., којим се патријарх, епископи, свештенство и сав народ српски по свим крајевима у Угарској, Славонији, Хрватској, Илирији, Мизији, Албанији, Грчкој, Бугарској, Подгорју, Босни, Јенопољу и по свим другим местима, где год их има, узимају у царску заштиту и ослобађају од свих давања и ратних терета. То им се чини ради њихових неоспорних заслуга у бојевима и против савремених устаника, а са жељом, да се од сада против њих још енергичније боре. Стога се налаже свима, којих се ова ствар тиче, а нарочито комесарима војеним, фуририма и осталим војеним чиновницима, као и свим заповедницима, да српски народ пазе, чувају и штеде. те, под претњом најстрожије казне, да им се не усуде учинити никакову штету, нити их силити на плаћање дажбина и терета, од којих се они овим писмом потпуно ослобађају (Види препис тог концепта у Додатку под V., а ориг. се налази у М. П. А. К. ех 1706 бр. 88).

Није ми познато, да ли је после овога патријарх, до смрти своје, још какове молбе двору Ћесареву подносио, а у име своје и народа свога. Но та околност, што се патријарх Октобра месеца и. г., са владиком Исаијом Ђаковићем и другим народним првацима у Бечу налази, даје ми основа с поузданошћу тврдити, да је у Беч дошао с неким важним народним послом. А из Беча није се родољубиви патријарх ни вратио више у свој народ, већ тамо мученички заврши свој патријаршки живот 27. Октобра 1076. г. (27. Окт. стоји у Екс. пр. К. М. А., — а многи писци навађају 24. Окт., као дан смрти патријархове).

Карактеристично је, после свега оног, што дознасмо из информације Колонићеве, да је истог дана, кад је патријарх Арсеније III. Чарнојевић издао, изашао царски декрет, путем царске Дворске Канцеларије, којим се владика Исаија Ђаковић именује ц. кр. Саветником (Ориг. М. П. А. К. ex 1706. бр. 91).

— Цар Јосиф I. мислио је, да ће сасвим у забрав прећи она опширна и врло значајна представка патријархова, на коју је он онако вешто, по савету својих саветника, у опћим цртама одговорио. Али се цар преварио.

Одмах после смрти патријархове спремају се Срби под Австро-Угарском, да бирају себи нову поглавицу цркве, а и народа свога. Државне власти сметају им, отешћавају им састанак, оклевају са издавањем потребних у ту сврху одлука. Но народ трпи, а живо се међутим спрема да достојно изврши своје право од памтивека уживано. И силом околности најпосле морадоше власти понустити, те се састаде народно-црквени сабор у манастиру Крушедолу.

На том сабору донесоше будимски Срби, тада најсвеснији и најодличнији чланови нашега народа, предлог образложен, да сабор потражи од Ћесара, да

се извесни важни захтеви српскога народа већ једном коначно уваже.

Ово спомињем стога, што је садржај тих захтева, у предлогу будимских Срба, скоро од речи до речи исти, са захтевима народним изложеним у другом делу оне знамените молбе патријархове од Марта 1706. г.

Ево како су они то изложили:

„4. Да насъ овимъ злочестимъ именовъ, Чисматици, не зовѣ римляни, него восточне цркве ортодоксоъ католики.

в. Да архиепискѣпъ или патријархъ може за живота дрѣгога изабратъ и поставити свимъ нашимъ народомъ светскимъ и дѣховнимъ.

г. Ако би пакъ кадъ потреба била патријархъ саборъ ѣчинити, или ти епискѣпъ ѣ свои епарии, или, ако би кадъ обншти саборъ хотео бити светски и дѣховни, поредъ наши превелегіах, от никога тѣрбованы ни питаны за то неимати.

д. Ако би се котори от нашега народа и клироса црковна, или епискѣпъ, или кои ини црковникъ с ѣниатомъ римске цркве ѣчинио, такови да от насъ изиѣтеть и свое официе отпаднеть, да не чини конфѣзие междѣ народѣ, како сѣ се досле находили и чинили.

е. Типографіи, школѣ и остала црковна налѣжаны междѣ собомъ да бихомъ слободно имати.

з. Ъ кесарскои земли, где се годъ находи народъ Срѣбски, и прочи гречанскаго закона, междѣ Немци и Мажари: да могѣ ѣ исти оних слобода, како и оних, живети; и свое официре скѣпа са нихма ѣ сѣдѣ имати закона гречанскаго. Такожде же свое цркве и свое редовнике по законѣ и старомѣ календарѣ имати и држати, и два праздника не светковати, но како се стои по старомѣ календарѣ.

з. Патријарх или архиепискѣпъ страха ради неприятельа, ако не би могао остати ѣ своемѣ пребивательномѣ местѣ, да може слободно на ино место свои престоль прѣместити, с договоромъ свега народа.

н. Како естѣ обичаи римскимъ црквамъ отъ своего народа десетинѣ ѡзимати: тако и наше цркве гречанскаго закона, да могѣ отъ своего народа десето ѡзимати, а нѣмешаюћи се римска ѡ наше цркве десетка. И народа закона нашего грѣчанска епископе и остале црковнике поштовати, како и римске цркве црковнике.

д. Како годѣ немачке офицере и остале воинставне, тако и наше поштовати офицере, и остале воинике ѡ болши редѣ и начинѣ ѡчинити, ерѣ не могѣ тако више воевати, што сѣ до конца веће ѡтрѡждени, да би имѣ се откѡдѣ коя плаћа и милость ѡчинила. Такожде же воинставнимъ пахорскомъ слѡжбомъ не слѡжити, лађе не вѣћи, ни форшпонть не давати, и отъ дрѡги контрибуцїа слободни бити.

ї. Народѣ прости сиречѣ подаиници, есѣ вѣлми обтежени контрибуционми и осталими работами. Зато да би имѣ се кое облакшенїе ѡчинило; форшпон, и ако би где цесарска армада, или кое регименте, или кои соблегати прѣко нихъ проходећи и квар или трошакъ ѡчинили, да би имъ се отъ порцїе отбило.

лї. Немеше гречанскаго закона, кои сѣ се отъ цесара досле ѡчинили, и ѡнапредѡшта, кои се ѡчине; да имаю ѡ мажарскомѣ кралѣвствѣ, по вармеђа приемнїи бити, и по градови и остали мѣста, и нѣмешкѣ часть и место како и остали нѣмешї да имаю.

вї. Декретомъ цесарскомъ светлости ѡ години 1694. намѣ издатой, и обештано, како се нами хође дати Шлавонїа и Сирмиа Междѣ Дравомъ и Савомъ до Хрватске Країне, и поле бачко и ѣслинско междѣ Крижемъ и Моришемъ. Зато и садѣ просимо, да намѣ се то конвирме и изда, како се може народѣ нашѣ съместити.

гї. Два консилиара отъ нашего народа закона гречанскога, да би били при дворѣ цесарскомѣ, на канцеларїи ѡгарскої. И тимъ консилиаромъ конакъ и плаћа отъ цесарске стране да имѣ бѡде, како и осталимъ консилиаромъ, да могѣ за народѣ провиђати при

цесарскомꙋ славномꙋ дворꙋ, кое консилиаре избере општи саборъ народа Србска.

дї. Каде гође с Мажари миръ бѣде се ѣчинити, и насъ тогда ѣ мажарскои земли ѣ миръ ѣчинити и ѣместити, како годъ немачки народъ ѣ мажарскои земли, ѣ кої слобода остане црквомъ и осталима слободами: тако и ми по нашемꙋ законꙋ гречанскомꙋ, црквомъ и осталим слободами да останѣмо; и прѣве наше прѣве-легне с овимъ пѣнкти конфирмовати.

еї. Више писати пѣнкти ако би кои сѣпротиван био, покорствено просимо цесарское вѣличанствіе, за опроштеніе. С коимъ себе и народъ наш Србски ѣ привисочаишю вашъ славъ и милость покорнеише прѣпорѣчаемо.

Лето 1708 ѣ Бѣдимꙋ.

Стоянъ Радоиковиѣ биров и сви остали ешкѣти и васи народ србски грѣчанскога закона (Витковиѣ, Споменици из будим. и пешт. архива св. І. бр. 63.)“

— Народно-црквени сабор усвојио је овај предлог будимских Срба; молбу ту нешто друкчије формулисао је и у 11 тачака сложио, те је предао новоизабраном митрополиту Исаји Баковиѣу, да је по изасланицима народним поднесе царском двору. Исаја је наскоро молбу ту двору поднео, — али на њу никад решење није стигло, ма да се на двору, а особито у Ратном Савету, на њу озбиљна пажња обратила и свака поједина тачка на заједничким конференцијама свих високих дворских власти најтачније претресала.

— Но о томе, према обилној прикупљеној грађи, на другом месту опширније.

ДОДАТАК.

I.

1706. —

**Информација кардинала грофа Колонића, ћесару Јосифу I., на
представку патријарха српског Арсенија III. Чарнојевића
од марта 1706 год.**

Informatio. seu Replica, super Punctis et Petitionibus

a

Patriarcha Rascianorum porrectis.

Ad 1706.

Punctorum Extractus,

*Ab Arsenio Chernovitz Patriarchâ Rascianorum porrec-
torum Aulae Caesarea, Mense Martio Ad 1706 Vienaе.*

I. Primo recensetur, qualiter in Annum 1690 â Praedecessore Caesare Leopoldo fuerint ad ipsum Patriarcham et populum Rascianum missae avocatoriae, seu intimatoriae, per quas ex hortabantur, ut veniant ad devotionem Suae Maiestatis, et Augustissimae Domus Austriacae, propter quas avocatorias Idem Patriarcha fuit apud Turcas in periculo incaptivationis et vitae amissionis.

Ad quas demum avocatorias Idem Patriarcha ex puro zelo et amore devotioeque erga Augustissimam Domum, deserendo suam amplam Jurisdictionem, quam habuit in Albania, Rascia, Servia, Bosnia, Dalmatia,

Herzegovina et Bulgaria etc: cum plus quam $m/40$ animabus se ad devotionem Suae Maiestatis et Augustissimae Domus Austriacae se contulit, cum quo populo deserta Cumania, Syrmium, aliaque loca Caesareae Ditionis populosa reddebantur. Quod exemplum demum infinitus popula secuta est ex illisque partibus ad devotionem Suae Maiestatis et Augustissimae Domus accedendo.

Post quod miserunt hanc ad Aulam Ablegatos, ut Privilegia ab Imperatoria, Regiaque Maiestate confirmata novaque obtineant.

Quae Privilegia ab Augustissimo Leopoldo concessa a moderno Augustissimo Imperatore Josepho confirmanda et amplianda supplicant, taliterque deducunt:

Primo ut.

Eorundem Punctorum, inquantum possibile fuit humillima ex homagiali obligatione, sine vlla tamen praescriptione.

Explicatio, dilucidatio et contra informatio secreta.

Primo recensetur eundem Patriarcham in Annum 1690 accepisse ab Augustissimo Caesare Leopoldo Avocatorias, ut ad Devotionem Caesaream accedat, ob quod idem Patriarcha fuit in periculo vitae, et captivitatis a Turcis, ad quas avocatorias esse nihilominus Devotioni Augustissimae Domus accessit adducendo secum $m/40$. animarum: Quod ita debet intelligi, nempe duobus annis ante adventum ejusdem fuerunt illis populis missae Caesareae advocatoriae, ad quas multa millia Hominum, ac Familiarum et quidem Catholicarum accesserunt Devotioni Austriacae, in quod vel maxime adlaborarunt praeteritus Episcopus Bosnensis cum Episcopo Nicopolitano, et Comite Paulo Brankovitz cum multis alijs Catholicis, et Patriarcha primo post duos annos secutus etiam eorundem exemplum fecit quod posuit.

Privilegia itaque ab Augustissimo Leopoldo Imperatore obtenta poscunt, ut nunc confirmentur, eadem Privilegia in praescitis ipsorum Punctis, tamen sinistre interpretando atque deducendo, per quod clare detegunt,

se esse non solum de praesenti Schismaticos, verum etiam de futuro qua talis, id est separatos à Catholicis, Ecclesiaeque Romana perseverandi intentionatos esse, quod ipsis concedendum nequaquam est, non solum nostra Sancta Catholica fide vetanti, sed etiam ipsa ratione status id omnino prohibente, experientia, teste quidam Religionum diversitas in Hungaria praeteritis temporibus, adeoque est incumbendum, ut idem Populus Illyricus seu Rascianus sensim sine sensu strepitu ac violentia Romanae Orthodoxae Ecclesiae (a qua non in multis discrepat) reuniatur.

Igitur Privilegia, quae confirmatum iri praetendunt, ut ea producant in originali, monendi quae producta revisaque commissionaliter erunt, ad inveniunt in Punctis materiam Religionis concernentibus non esse perpetua, sed tantum interimalia, vel aliquantulum circumscripta, ac limitata, adeoque moderna Caesar Hungariaeque et Illyricorum Rex liberum habet, eadem in quantum materiam Religionis concernunt restringendi, non confirmandi vel iterum saltem ad interim confirmandi, usque ad beneplacitum aliamque clementissimam dispositionem Suam.

Primo: Ut juxta Orientalis Ecclesiae Graeci ritus Rascianorum consuetudinem, ac normam veteris Calendarij libere conserventur.

Ad Primum Informatio.

Siquidem non est consultum, ut modernus Augustissimae Caesar, et Excelsum ejusdem modernum Ministerium praesentibus temporibus, et coniuncturis, ipsis ex integro obruat. Sic ipsis concedi potest, taliter qualiter nempe fuit permissum et observatum sub Regimine defuncti Augustissimi Leopoldi Imperatoris scilicet, quatenus continent in veteri Calendario, et ipsorum consuetudinibus, usque ad beneplacitum Suae Maiestatis modernae dispositionemque.

2.-do. Ut à nullis Ecclesiasticis, vel Saecularibus statibus, vlla afficiantur molestia

Ad 2-dum Infor.

Quod Augusta Aula ir. id intendet ut a nullis vlla molestia afficiantur: E contra ipsi vero neminem Rascianorum, qui se voluntarie unire voluerint, impediunt per vim ab unione Ecclesiae Romanae verum unicuique liberum sit, sese in tempore ideo unire.

3-tio. Liceat ipsis ex propria facultate ex natione et lingua Rasciana constituere Patriarcham seu Archiepiscopum, quem status Ecclesiasticus vel (!) Saecularis inter se eliget.

Ad 3-tium Infor.

Siquidem Hungariae Apostolici Reges hactenus semper habuerint Jus Patronatus in Hungaria omnibus que Haereditarijs Regnis et Provincijs idem annexis eligendi Archiepiscopos, Episcopos et quosvis alios Ecclesiasticos, ita huic Sui Juri in Sui Suorumque Succesorum Praejudicium, cedere non potest, nec vult, adeoque Patriarcham, et alios quosvis Ecclesiasticos tam Latinos quam Graeci ritus uti hactenus, ita et imposterum facultatem Sibi Suisque Succesoribus reservatam habere vult. Ipsa enim Sua Maiestas in Creatione Patriarchae semper dum et quando, futuro tempore fiet, ut ex ipsorum Natione, et lingua Illyrica resolvatur benignam ejusdem Gentis eatenus reflexionem semper habitura est. Imo nec sub Turca habuerunt eligendi Patriarcham, sed solus Turca et quem ille ponebat, debebant ipsum acceptare et omnes recognoscere pro tali, ergo etiam Sacra Caesarea Maiestas eadem autoritate fruatur.

4-to Isque Archiepiscopus liberam habeat facultatem disponendi cum omnibus orientalis Graeci ritus Ecclesijs.

Ad 4-tum. Infor.

In quantum Canones, seu Jura Ecclesiastica Graeci ritus id exigunt, concedetur ita tamen quatenus fiat, citra laesionem Jurisdictionis Regiae, Episcoporum et Ecclesiasticorum Romano Latinorum ac Fiscus Regij.

5-to. Episcopos videlicet consecrandi, sacerdotes in Monasterijs disponendi, Tempa ubi opus fuerit propria

facultate extruendi, ac in civitatibus ac villis Rascianos sacerdotes subordinandi.

Ad 5-tum Infor.

Concedi potest, ut Patriarcha possit Episcopos consecrare, sacerdotes in Monasterijs disponendi, ac in civitatibus et villis subordinare, sacerdotes Rascianos, id est Schismaticos, ita tamen, ut observetur pure solida stilus Ecclesiastica, ac fiat sine praejudicio Jurisdictionis Regiae, Ecclesiae latinae et Fiscii Regii: Qui vero Episcopi, Monasteria ac sacerdotes Rasciani fuerunt, et Schisma deseruerunt, seseque Romanae Ecclesiae univerunt, vel de futuro unient, cum talibus idem Patriarcha nullam habeat disponendi facultatem, et ab eorundem persecutione uti hactenus factum est, abstineat, qui ubi que habeantur et reputantur pro Catholicis Episcoporumque Catholicorum Ecclesiasticorum subsint, et supra ipsos nullomodo alios Schismaticos ibi imponi praesumat: Tempea vero in civitatibus ac villis propria facultate, ut ad libitum extruant, id etiam concedi, ita simpliciter ac late, sumendo non potest, sed in civitatibus, villis aliisque locis antiquitus tempore Dominij Turcici sua Tempia, Ecclesiasque habuerunt, Idem fundi ubi prius illorum Tempia existerant, ipsis iterum reassignentur pro readificatione Templorum, in locis vero ubi antiquitus nulla Tempia habuerunt et tamen se copiosus populus Rascianus locaverat, cui ad minimum unum Templum pro bono pacis concedi debet: Tali ergo in casu cum ardentia et concurientia dicti loci seu: civitatis magistratibus, vel Domini Terrestris, excindi, ipsis que pro aedificatione Templorum necessariorum assignari potest: quae demum Tempia Rasciana, progressu temporis, in Catholica converti, vel occupari posuerunt.

6-to. Verbo sicut hactenus graeci ritus Ecclesijs et ejusdem Professionis Communitati praesse valeat.

Ad 6-tum. Infor.

Eadem ratione stante, eadem in omnibus Resolutio, ac observatio, uti in mox praecedentibus punctis.

7-mo. Propria Autoritate Ecclesiastica vigore Privilegiorum a Praedecessoribus Divis quondam Hungariae Regibus, nobis concessorum in tota Graecia, Rascia, Bulgaria, Dalmatia, Bosnia, Jenopolia et Herzegovina nec non Hungaria et Croafia, Myssia, Illyrica, ubi de facto existimus facultate disponendi gaudeat.

Ad 7-mum Infor.

Producant talia Privilegia, quae se habere asserunt, et confirmabuntur ea iisdem quod nullo modo possunt approbare, imo dantur adhuc plures Patriarchae usque ad hodiernum in dictis Provinciis.

8-vo. Statibus porro Ecclesiasticis, velut Archiepiscopo, Episcopis, Monachis, omnisque generis sacerdotibus ritus graeci, in Monasterijs et Templis maneat propria facultas disponendi, ita ut nemo in praedictis Monasterijs, Templis et Residentijs ipsorum violentiam ullam exercere audeat.

Ad 8-vum Infor.

Concedi potest iisdem modis et conditionibus, uti in praecedentibus punctis quarto et quinto.

9-no. In Decimis, Contributionibus et quarterijs antiqua immunitate gaudeant.

Ad 9-mum Infor.

Gaudeant tantum modo Ecclesiastici soli pariter formiter et ubi gaudent Ecclesiastici Romano Catholici.

10-mo. Nec super Ecclesiastico Statu ullus Saecularium, praeter Imperatorem, potestatem habeat arrestandi, vel incaptivandi aliquem.

Ad 10-mum Infor.

Uti in praecedenti puncto 9-no fit cum Ecclesiasticis Romano Catholicis, sed casu quo intra se alicui aliquam injustitiam facerent, ut ipsi sit liberum appellandi ad Suam Maiestatem Caesaream, vel ad forum Catholicorum Episcoporum.

11-mo. Sed Archiepiscopus tales à se dependentes

Ecclesiasticos, poenam aliquam incurrentes jure Ecclesiastico seu Canonico punire queat.

Ad 11-mum Infor.

Patriarcha seu Archiepiscopus a se dependentes Graeci ritus, id est Schismaticos (non vero illos, qui se de futuro unient, vel jam se Romanae Ecclesiae univerunt, adeoque ex ipsius jurisdictione excesserunt) poenam incurrentes Jure Ecclesiastico seu Canonico Graeci ritus potest punire, non ante jam effectivos sacerdotes baculisset, uti ipse facere assuevit, nec degradet, nam qui semel sacerdotalem dignitatem induerant, degradari jure Canonico nequeunt nisi tale facinus commisissent, ut degradationi ipsi mox poena mortis subsequenda irroganda que veniat.

12-mo. Collata et confirmata sunt Graeci ritus Tempia, Monasteria, et ad haec spectantia, prouti etiam Archiepiscopus et Episcopus concernentia bona, qualiacunque illa sint juxta Collationem Praedecessorum Regum possidenda.

Ad 12-mum Infor.

Quo ad Templorum, Monasteriorum et ad illa spectantium Bonorum, ita et etiam Patriarcham, seu Archiepiscopos ac Episcopos Graeci ritus Residentiarum, et ad eas spectantium Bonorum: Ipsi a moderna Imperatoria Maiestate omnino confirmabuntur, non tamen aliter, nisi praemissa praevia productione literalium documentorum, paenes, quae dicta Tempia, Monasteria, Residentias et ad ea spectantia Bona aquisiverunt et hactenus possederunt, quibus taliter productis et discussis concedentur a Regnate Maiestate competentes Confirmatoriae: nam supponitur eos sub Dominio Turcico, non solum nulla possedisse Bona, verum ab ipsis Eleemosynis, quae à populo ipsis offerebantur, debebant Turcae certum statutum tributum annuatim pendere.

13-tio. Quae autem Tempia Christiani Nominis Hostis Turca ipsis ademit et quoque recuperata, manibus ipsorum resignari demandata sunt.

Ad 13-tium Infor.

Templa seu Ecclesias, quae ipsis Christiani Nominis Hostis Turca per vim ademit, postquam sufficienter edocuerint ad ipsorum ritum Templa seu Ecclesias illas antiquitus spectasse, ipsis omnino restituentur, non autem Templa et Monasteria deserta Catholicorum, Turcarum, Lutheranorum et Calvinistarum et quae huius modi ipsi via facti, vel clandestine, ac sine habita licentia occuparunt, tenebuntur restituere et relinquere.

14-to. Archiepiscopo denique vel Episcopis ipsorum necessitate sic exigente, Monasteria et Ecclesias in Civitatibus aut Pagis visitantibus, vel etiam Parochos et Communitatem instruuntibus, a nemine tum Ecclesiasticum Saeculari molestentur, aut impediuntur.

Ad 14-tum Infor.

Concedetur ipsi Patriarchae seu Archiepiscopo et Episcopi Ecclesias, Monasteria, Ecclesiasticasque personas Graeci ritus (non vero illos, qui se Romanae Ecclesiae unient, vel unierunt, ut ipsorum gregem turbarent et zizanias seminarent, nullo modo admittantur) ubi ipsorum Canones id praescribunt modo observato visitandi, dumodo tamen in similibus visitationibus non excedant, sed se in sphaera tantummodo activitatis suae contineant, nec in Jurisdictiones Catholicorum aliquo modo involent: unde postea multas lamentationes, et querelas Sua Majestas audire necessitata est.

15-to. Ad hibebiturque pro propossibili omnis Conatus, ut Auxiliante Deo per victoriosa Arma repetita gens Rasciana, quo citius in Territoria seu habitationes antea possessas denuo introduci et inimici abinde repelli possint.

Ad 15-tum. Informatio per Idem.

16-to. Utque sub directione et dispositione proprii Magistratus, eandem gens perseverare et antiquis privilegiis eidem concessis eiusque consuetudinibus imperturbate frui valeat.

Ad 16-tum Infor.

De praeterito eadem gens Illyrica. ubi id est, in quibus Civitatibus locisque Ditionum Haereditariarum Suae Maiestatis Proprios, et ex Natione sua Magistratus et consuetudines. Juraque municipalia habuit, inibi et imposterum ipsis concedentur, dummodo illa loca, et Magistratus Suae Privilegia a Praedecessoribus Regibus hactenus obtenta, producendo in locis debitis pro confirmatione eorundem se insinuent, iisdem confirmabuntur.

NB. Omnia Privilegia, quae Schismaticis, aliisque Acaatholicis confirmabuntur in materia, quae Religionem tangit, contissime procedendum, ac dum et quando Similia Privilegia restringi, aut vero immutari vel limitari non possunt, saltem de verbo ad verbum stricte sumendo confirmanda, vel significationibus, terminisque obscuris, aut verbis ambiguis, quae futuris temporibus diversimode intellegi, ac interpretari possint, ita et clausulatis nec in perpetuum, sed circumscriptive, et tantum interterminaliter, ac ad certum tempus expediuntur, ut de futuro affulgente opportuno tempore, et occasione iisdem Schismatici, et Acaatholici, non obstantibus similibus Privilegiis Romanae Ecclesiae etiam inviti reuniri possint.

17-mo. Si ex nostris Graeci ritus sine consolatione prolium et consanguineorum aliquis decederet, ex tunc talis omnis substantia in Ecclesiam, Monasteria, et Archiepiscopum, non secus, si Archiepiscopus et Episcopus quispiam moriatur, talis etiam omnis substantia in Archiepiscopum devolvatur.

Ad 17-mum Informatio.

Cum Catholicis Archiepiscopis, Episcopis, item et Saecularibus, ac omnis denique generis hominibus sine haeredum solatio, vel Testamentaria dispositione ex hac vita decedentibus Sacrae Coronae Regius Fiscus omnibus in bonis succedebat. Quidnam cum istis eatenus statuendum, stabit in Clemensissima dispositione, et gratia Suae Maiestatis Modernae Regnantis, siquidem isti asserant, se habere sat solidum super inde a praeterito

Imperatore Gloriosissime Reminiscendae Privilegium, ne appareat ipsis omnia abunere, posset in hoc ipsis committi, dividendo tales haereditates in tres Partes, unam Fisco, alteram Consanguineis, tertiam Archiepiscopo et Ecclesiae.

NB. Si illis concederet Sua Maiestas Sacratissima, illi emerent Bona a nostris Catholicis pro illis, qui haeredes non haberent, tantum ut possint aliquo modo sibi comparare bona, et cum tempore omnia sub Monasteria convertere.

18-vo. Denique ut omnes ab Archiepiscopo tanquam capite suo Ecclesiastico tam in spiritualibus quam saecularibus dependeant.

— Quibus itaque taliter impertitis Nationi nostrae Privilegijs ille idem Populus, durante ex post toto bello Turcico contra eundem Christiani Nominis Hostem, penes Armadam M. Vestrae continuo cum maxima ejusdem sanguinis profusione fideliter, et strenue, nullo superinde habito stipendio, proprijs praeterea Equis et Armis indefesse copiosissimo semper numero bellavere, onera nihilominus etiam publica Domi et contributiones quas libet debitas, ac indebitas militari quoque executione sufferre necessitatur. Et ex quo gens haec compromissam sibi lenitatem et dulcedinem in effectu sperasset, amaritudinem potius contra immunitates eidem benigne elargitas, vix non per quoslibet sine omni metu, et terrore intentatam experiri debuit. Non obstante enim libera quaeque disponendi facultas mihi qua Archiepiscopo vigore antelatorum Privilegiorum attributa sit, quam etiam tempore turcico integram habui, nihilominus ex post facto in Submariensi ibidem districtu, Regno Croatiae et Transylvania iterum in contrarium ac ad hodiernum sublata.

Taliter aequae in possu decimarum, quarum immunitas in praefato Privilegiorum puncto nono ac etiam vigore legum patriarum Matthiae Regis Decreti quinti, articuli tertii, et Vladislai Regis Decreti secundi Art.: ultimi

nobis iam antiquitus admissa licet per expressum habeatur tamen non nisi una aut altera vice observata, et hac ipsa immunitate gaudere admissum fuit.

Similiter quantumvis in praeterito puncto 18-vo omnes ab Archiepiscopo tanquam capite suo Ecclesiastico, tam in spiritualibus, quam saecularibus dependere deberent. in contrarium tamen duo postmodum ad me decreta tenore eo magis praejudicioso emanata fuerunt, quo non tantum dispositione Ecclesiastica, antea mihi privilegiter collata inhiibitus, et cum dependentia ad Episcopos Romanos relegatus verum etiam ipso Patriarchali et Archiepiscopali titulo deinceps gaudere et eundem mihi arrogare prohibitus super quo quemadmodum eo tum solenniter protestatus etiam nunc sollemnissime contradico. Denique in omnibus ferme antelatorum Privilegiorum Punctis et Clausulis, nullo habito eorundem respectu, in maximum autoritatis Caesareae vilipendium, continuo turbati et praepediti existimus.

Ut itaque major imposterum eorundem Privilegiorum respectus et debita quoque in omnibus et per omnia observatio cum Terrore, tum per Ecclesiasticos tum Saeculares haberi debeat, et Natio haec quoque in ulteriorem pro servitio Maiestatis Vestrae et boni publici incremento, conservationem sui, ijsdem libere ac imperturbate frui ac gaudere valeat, Maiestatem Vestram Sacratissimam genu flexo imploramus hummillime, quatenus illa ipsa per genitorem Ejusdem Augustissimum pijssimae reminiscentiae genti nostrae benigne elargita Privilegia, in omnibus suis punctis et clausulis, per quaeque videlicet Cancellariae Suae Intimae, Consilii Bellici, Camerae Aulicae et Cancellariae Hungaricae, Dicasteria respectu et ad subsequencia Regna et provincias, utpote Hungariam et in eo denominanter districtus Szakmariensem, Vardiensem, et Bellenosiensem, Croatiam et huic adjacentes Portus Maritimos et Districtus Lica et Corbaviensem confivium Carolostadiensem et Campum Zrinopoliensem, item Selavoniam, et in hac parvam Valachiam praeterea Transylvaniam, et reliquas quaslibet Provincias Haere-

ditarias. Item Valachiam, Moldaviam, Illyriam, Myssiam etc. (unde taliter et gens ibidem existens, eo facilius quoque ad transmigrandum persuadetur) expresso sonanter efficacissime et sub gravi contrarie imposterum facientibus, eaque infallibili dictanda poena confirmare, ac absque ulla omnino clausula, aut conditione, dictanda poena Confirmare ac usu roborare benignissime dignetur cum expresso annexo, et jam superius dicta ad me emanata bina decreta actualiter annihilentur, ac prior mihi libera impertita facultas absque omni a Romanis Episcopis dependentia disponendi vicissim restabiliatur, titulusque Patriarchalis et Archiepiscopalis mihi et successoribus in perpetuum constans, ac imperturbatus attribuat. Decimarum immunitas qua etiam de lege Ecclesiae Archiepiscopum et Episcopis debita, nullo impediante, ubicunque sicque successores in perpetuum Nationi huic in Provincijs Maiestatis Vestrae Haereditarijs locatae admittatur, cum insuper subsequentibus novis eadem modalitate, respectu primofatarum Provinciarum et Districtuum conferendis libertatum ac immunitatum Punctis.

Ad 18-um Informatio.

Hoc denique esset contra bonum ordinem, qui prout solet dici, est anima rerum, ut universi et singuli, tam Ecclesiastici, quam Saeculares, Milites aequae ac alij, omnes dependeant a dicto Patriarcha seu Archiepiscopo. Ecclesiastici itaque graeci ritus dependeant a dicto Patriarcha seu Archiepiscopo, et etiam reliqui universi cuiuscunque Status, gradus, ordinisque sint in illis, quae concernunt Ius Canonicum Forumque Spirituale, omnino a dicto Archiepiscopo. Quae autem sunt temporalia in illis Saeculares, uti Catholici non dependent in temporalibus ab Archiepiscopis, Episcopisque Catholicis latinis Ita et isti Graeci ritus Saeculares minime dependeant et sed qui sunt milites a generalibus militaribusque, capitibus, qui essent autem Camerales aeconomici, vel Politici, aut aliae Conditionis sotrisque homines, quivis ipsorum dependeat à sibi praepositis Magistratibus seu superioribus,

quibus subsunt, uti inter Catholicos observatum haecenus semper exstitit.

Taliter directe opposita Romano — Catholicae Religioni ac tendentia etiam de futuro in manutentionem Schismaticis et nunquam reunionis Pristinæ (a qua defecit suæ Matri Sanctæ Ecclesiæ Romanæ gentis Illyricæ seu Rascianorum Praetensa Privilegia non fuerunt petita a toto Populo Illyricæ Romanæ, qui toto tempore proprijs armis et sumptibus primo contra communem Christiani Nominis Hostem Turcam, demum nunc . . . nefarios Rebelles, aequè uti Rasciani Graeci ritus seu Schismatici, quorum merita ostendat Patriarcha bellarunt, qui Rasciani seu Illyrici Catholici nihil contra Romanam Catholicam Religionem ab Augustissimo novo Caesare, augustaque Aula sibi concedi postulant, quam ut paci cum Hungaris Rebellibus faciendâ includantur, ne ab Hungaris imposterum opprimantur, verum ut ipsi Hungari tam in Spiritualibus, quam temporalibus aequaliter habeantur, cum ipsi sint subditi Augustissimæ Domus Austriacæ, Regnicolusque, Hungariæ, Partiumque ei annexarum aequè uti ipsi Hungari.

Ut Patriarcha scriptotenus ostendat, antiquitus Privilegia, vigore quorum utrum tot utpote hęc enumeratas Provincias possederit? Ac sub sua jurisdictione habuerit? Quod nullo modo approbare poterit.

II. Et quidem:

1-o. Ut non despectuosa Schismaticorum appellatione iniuriose afficiamur, sed vero et usitato Orientalis Ecclesiæ ritus Graeci Catholicae Orthodoxæ nomine titulemur.

Ad 1-mum Informatio.

Lepida petitio, ad quam tamen ita reponendum omnino Suae Maiestatis Sacratissimæ est Clementissima mens ac Intentio, ne dicti Illyrici tam Ecclesiastici, quam Sæcularis status ulla injuria, a quocunque afficiantur et non minus clementer intendit, ut in omnibus actis, literalibusque instrumentis, non Schismatici sed Graeci ritus

Orientalis Ecclesiae titulentur. Catholici vero si dici volunt, id docere prius debent, qualiter sint Catholici, secus dici non possunt, donec id prius sufficienter docuerint, quos in Sancta Romana Ecclesia, totque Concilia, ac Sacri Canones Schismaticos, quod significat separatos a vera Romana Ecclesia, appellat, id non concernit Suam Maiestatem inhibere, vel maxime Ecclesiasticis, ad quorum jurisdictionem non se vult ingerere Eade Sua Maiestas.

2-do. Ut Archiepiscopus et Patriarcha adhuc in vita successorem sui, quem clerus et populus elegit, de antiquitus jam usitato more nostro constituere possit, vivensque, quae et Episcopus testamentaliter quibusdam legaret, ea rite observari et adimpleri debeant.

Ad 2-dum Informatio.

Hoc siquidem nunquam haecenus factum, tam apud hanc Augustam Caesaris Aulam, quam etiam apud ipsam Turcicam, ubi Constantinopolitanus Graeci ritus Patriarcha nisi praevie resignet, vel a Turcico Imperatore deponatur, alter in locum ipsius non creatur: si itaque vult moderna Patriarcha resignare, vel ut Caesar ipsu (uti Turcica Imperator cum Constantinopolitanis Patriarchis facere assuevit) ex Sua Caesarea Authoritate, motu proprio deponat, et alium substituas id potest esse, secus vivente moderno Patriarcha, ac in sua Patriarchali dignitate Caesareaque, nempe Augustissimae Domus Austriae fidelitate devotioneque perseverare volente Augusta Caesar alium substituere non intendit: quo taliter intellecto poterit circa hoc se declarare, qualiter secum factum iri velit dicta Patriarcha, qui vel maxime nunc, cum non sit ad huc confirmatus per modernum Caesarem, potest iste Caesar illum deponere, et alium loco ipsius novum ad libitum creare. Si hoc (NB) ita ex parte Augustae Aulae dicto Patriarchae, homini alias rudi ac timido, comminatorie per aliquem suaviter insusurrabitur, perterrefiet, ac universis istis punctis, et contra Romano: Catholicam Religionem appositis praetensionibus sola cedit abstinebit, atque desistet, de mortuo vero eadem

moderno alter in locum ejusdem contetur deservitio Sua Maiestatis, ac futuro bono publico non creanda, sed cum ipsius creatione tam diu differendum, donec sensim in oblivionem deveniat, ita quando deffecit Patriarcha, non erit, qui consecret vladicas creare et substituere, qui sunt uniti Catholicae Ecclesiae qui demum adlaborabunt unire illorum Igumanos ac Sacerdotes, et ita successivis temporibus totus Populus sensim sine sensu, et violentia reunietur Ecclesiae Romanae, in hoc Augusta Aula a tempore se sciet dirigere, id e qualia erunt tunc tempora ac vicissitudines, taliter erit cum hoc Populo procedendum.

Quod attineret Testamentariam dispositione dicti Patriarchae, potest ipsi concedi, ut ipse faciat ad Suum lubitum Testamentum, sed obsineat desuper consensum, et ratificationem Suae Maiestatis.

3.-tio. Si quempiam ex clero nostro Ecclesiasticum, aut Episcopum: aut etiam Archiepiscopum, ipsum in praedictum Ecclesiae Suae et cleri Romanae Ecclesiae se unire contigeret, ex tunc talis quiscunque Proventibus, et emolumentis suis, ac etiam Privilegijs nostris, ultro nec frui, ac gaudere ipso facto inhibeat, neque eidem tali.

Ad 3.-tium Infor.

Haec appositio effrons, inconsiderata, temeraria, et plane iniqua censetur, tendens dire A. é. contra nostram Catholicam S: Romanam Ecclesiam, ad eoque non dissimulanda, seu stante commissione accersenda esset Patriarcha, unâ cum sibi adjuncto Vladica seu Episcopo Isaja Diakovich homine iniquo ac perverso, barbaro, qui inexplicabilis fuit semper adversarius Catholicorum, et à priori horum Postulatorum seu Punctorum é causa, nam ipse Patriarcham ad ea Augustae Aulae proponenda induxit, itaque inprimis petendum, ut doceat in Instanti, sibi a Populo commissum fuisse, ut taliter petant, quod non posuerunt probare, cum Populus ipsis id non commiserit, sed dicti Vladicae Isajae sunt figmenta: Interrogentur demum, quale praejudicium inde eêt, ipsi tali,

qui se uniret Ecclesiae, et clero, et quare ita asserunt, atque hoc qua fronte ita possunt petere, cum sciant Graecam Orientalem Ecclesiam Catholicae Romanae olim fuisse unitam ac non nisi ante pauca saecula ob non nullorum frivolum disgustum separatam, et for san ideo Dea punivit Orientale Graecorum Imperium, idem que Turcae subiecit, ut eo invalescente, postmodum iterum reunio Ecclesiae impedita fuit, ipsi vero nunc sub Romanorum Imperatore existentes reuniendi optimam commoditatem nacti in caeca obstinatione persistunt. Tum demum esset ipsis danda vna suavitas sed fortiter reprimenda, invehendo Suam Maiestatem Sacratissimam Augustamque Aulam eam opinionem habuisse de ipsis, scilicet quod Patriarcha, et Vladica Isaija Diakovich, qua Personae Ecclesiasticae juxta suam vocationem, et obligationem, qua veri servi Dei eên. pacis, unionisque audiosi, atque cupidi, adeoque deberent audere, inter populum Dei pacem, concordiam, atque unionem procurare, ut Populus idem unitus in concordia vivere, ac Deo et Caesari Regi suo servire quantum autem ex punctis Augustae Aulae per ipsos propositis comprehendere licuit, contrarium eadem Sua Maiestas experiri debuit, adeoque nisi viderit Eadem Aula, eiusdem Patriarcham et Uladicam ad saniores tam sibi, quam Populo cogitationes reversuros, etiam saepe-fata Sua Maiestas, Augustaque Aula correspondentes, adequatasque erga praenominatos resolutiones arripiendi quamvis invita necessibatur cum servitio Suae Maiestatis Bonoque publico intersit, ut ij seponantur, qui totius unius tanti tamque numerosi, ac fidelis Populi unionem, ac per consequens Publicam Pacem impedire satagunt, uti ex hoc omni animadversione dignissimo proposito Puncto comprehendere licuit.

4-to Confusiones quaspiam inter Populum eidem nimirum multum praejudiciosas, quemadmodum hactenus struere aut causare ad avertendas tum servitio Caesareo, tum bono publico nocivas incommoditates ullatenus concedatur.

Ad 4-tum Infor.

Ostendant, quas confusiones in populum faciant, Romanae Ecclesiae Neo-uniti Ecclesiastici, ac Saeculares Rasciani, et demum si taliter eê. invenietur, Augusta Aula necessarium sistema adinvenire intendat potius enim sunt illi pro perturbatoribus Pacishabendi qui unionem impediunt, quam illi, qui unioni accedunt, imo unum mactarunt unitam in parva Valachia, et Episcopum Lubibratich veneno infecerunt, suamque Fratrem ad alias Provincias exmiserunt in compedibus sicuti attestabitur Illustrissimus Dominus Episcopus Zagrabienis.

5-to. Licitum sit, ad mentem Privilegiorum nostrorum Archiepiscopo ultro nec quoque Episcopos, et alios quoscunque Officiales Ecclesiasticos absque ulteriori eorundem confirmatione vigore praesentium solummodo Privilegiorum ex Natione — Sua ita etiam Saeculares eligere, et constituere.

Ad 5-tum Informatio.

Archiepiscopus potest sui Graeci ritus more hactenus observato eligere, et constituere tantummodo Ecclesiasticas Personas Iguanos et Vicarios, calterosque minores, illi vero majores confirmationem a Sua Maiestate accipere teneantur, circa Episcopos eligendos sola Sua Maiestas Authoritatem habet quia ob hanc causam plures ad unionem se convertent, ad saeculares vero constituendas non permittatur potestas ejdem Archiepiscopo.

6-to. Exigente necessitate in consilijs ferendijs apud Archiepiscopum, aut etiam Episcopum imperturbatos conventus et congregationes celebrare, isque cuiuscunque Status qui Vieannam venire vellet, sine ultronea diuturne sollicitanda licentia proficisci non praependiantur.

Ad 6-tum Informatio.

Conventus celebrare seu congregationes non possunt ita simpliciter permitti siquidem in similibus multa perniciosa secuta fuisse hactena experientia ostenderit: legitimis autem causis intervenientibus, ubi est E. G. publi-

candi populo, et statibus aliquod mandatum Suae Maiestatis, vel publica negotia sint, ob quae tales conventus debent fieri, talibus in casibus possunt concedi. Viennam autem veniendi, ac apud Suam Maiestatem Augastamque Aulam congrua sollicitandi, potest ipsis omni tempore permitti.

7-mo. Neque Tipographias, aut alias Scholas inter nos et alia necessaria ad Ecclesiam spectantia erigere, et constituere, nullatenus impediuntur, ac tali etiam, qui Scholas, aut universitates Romanos frequentare volet, liber ad easdem accessus frequentationis quousque eidem placuerit, permittatur.

Ad 7-mum. Infor.

Cum nullum iudicium Religioni Catholicae, servitio Suae Maiestatis et Bono Publico causare vel adferrecenseatur. Adeoque potest ipsis concedi: sed tamen constituentur aliqui Censores, qui opera imprimenda praevident censurent, et revideant. Ratione Scholarum erigendarum, ac constituendarum potest ipsis admitti intantum, in quantum Magistros, Profesores, aut Rectore, suos ex suo etiam gremio suorum eligant, nullatenus vero extraneos tales homines praeficiendos introducere, nostras Scholas usquead sextam libere ipsos permittere frequentare.

8-vo. Ubiunque in praefatis Provincijs et districtibus Rascianos inter Germanos, aut Hungaros promiscue habitare contingeret, in ritu suo non turbentur et in usu omnium immunitatum eorundem locorum ad instar reliquorum Incolarum permittantur suos quoque ex parte Nationis senatores constituendos habere possint, neque Cleris alterius Nationis magistrorum subesse debeant.

Ad 8-um. Infor.

Etiam ob respectum fidelitatis eorundem nunc tempore Hungaricae Rebellionis exhibitae, ac ostensae ut in Civitatibus, ubi Germani et Hungari habitant, et inter ipsos numerosi etiam Rasciani degunt, oneraque publica aequaliter ut ij supportant, possent ipsis etiam eadem immunitates concedi, et senatores, unus vel duo admitti, sed Catholici, sicque in locis Magistratibus, ubi sunt ex

diversarum Nationum senatoribus compositi, ibi non facile oriunda Rebellio creditur, nam una Natio alteri in omnibus invigilare poterit, ac etiam successu temporis fieri Catholici.

9-no. Ecclesias in quocunque loco, Civitatibus, Oppidis, Pagis, ac Villis, nemine ex Romanis, tum Ecclesiasticis, tum Saecularibus impedire valente, libere extruere, et aedificare possint.

9-num Informatio.

Id poterit admitti in locis, in quibus numerosae Familiae Rascianorum degunt, ita tamen, ut sit sine laesione Jurium Municipalium Dictarum civitatum ac locorum Ecclesiasticorum que latinorum, ac talibus conditionibus, uti est expressum in informatione antecedenti in puncto quinto ad finem.

10-mo. Episcopi ac totis Clerus Graeci ritus nullo penitus modo a Romanis in praefatis Provincijs ac Districtibus dependere, et quivis in Jurisdictione sua manere debeat. et si contigeret, ut Episcopus per Archiepiscopum debito tempore citaretur, et nulla habita legitima excusatione comparere intermitteret, talis jure Canonico puniatur, nec is alterius nationis Magistratui subesse debeat, verum a solo Archiepiscopo suo cui omnis facultas cum iisdem disponendi et ordinandi attributa sit. Neque populus ad suo festa celebranda adstringi possit.

Ad 10-um Inform.

Ut Ecclesiastici Graeci ritus Jurisdictioni Patriarchae seu Archiepiscopo, qua immediate eorum capiti subsint, sed ubi idem Patriarcha in cuiuspiam causae discussione, vel diremptione aequum excederet, uni vel alteri parti favendo, aut demendo tali in casu licebit partibus injuratis appellare ad proxime vicinam Sacram sedem Romano Catholicam pro meliori suae causae discussione, ac etiam ad altiora loca, interest enim Bono publico, ut nulla in suis justis juribus opprimatur. Duo autem Festa celebrandi, ut non Populus adstringatur, Suam Maiestatem posse, sive velle, id benigne concedere: sed etiam ipsi

idem non faciunt, uti hactenus nonnulli consueverunt in Praejudicium Dominorum Terrestrium.

11-mo. Ut Clerus noster a sui ritus, ubicunque in Provincijs Haereditarijs Maiestatis Vestrae existentibus et locatis liberam tam collectionem Decimarum, quam Stolarum, aliorumque Proventuum habere valeat, nempe a Rascianis, Ruthenis et Walachis.

Ad 11-mum Inform.

Si id sibi defuncto Imperatore Leopoldo concessum fuisse edocuerint, id etiam a moderno Caesare confirmari, iisdemque concedi potest, cum stolae Proventus pure a Rascianis Schismaticis iusteque obveniat, competatque ratione verum Decimarum (ob hac causam, et quidem propter Tricesimam trium millium florenorum per annum ipsis per Suam Maiestatem fuerunt assignata) cum Sua Maiestas omnes decimas Clero cesserit, per consequens, nihil cum ipsis amplius habeat ad agendum, adeoque viderint illi, quomodo cum Clero latino ratione earundem convenire poverunt, vel potest, si ita benigne placebit Suae Maiestati: possent in hocconsolari, nempeque ex decimis percipiant, ab illis sui ritus hominibus (salvo iure alieno) a Ruthenis et Walachis nullo modo quia nullibi possunt hoc ostendere, quod illis concessum sed ista pura excogitatio Isaiae.

12-mo. Ecclesiasticus aut Episcopus per Arshiepiscopum constituendus per omnes et ubique pro tali realiter agnoscendus et honorandus habeatur.

Ad 12-mum Inform.

Posset ipsis concedi quousque vixerit idem Patriarcha et post mortem Patriarchae pereat consuetudo, unicum illo nomine Patriarchali, et nunquam admittatur alter Patriarcha, quia esset contra Catholicam Ecclesiam et contra concilia S: S: Patrum.

13-tio. Officiales Rasciani et ex Natione Sua, ad instar Germanorum tractentur et honorentur, ac militiae huius Nationis, tam Pedestris quam Equestris Ordinis, quae jam satis defessa, tum etiam reliquorum incolarum

qui nimirum in contributionibus robotis, et vecturis aggravati, reflexio benignissima in eorundem sublevationem habeatur.

Ad 13-tium Injorm.

Non indiget informatione, cum Sua Maiestas, Excelsum que Ministerium sciat aliunde sat bene: qualiter habendi, remunerandi sint ij, de quibus instantia.

14-to. Nobiles per Maiestatem Vestram benignissime creandi tales cum cunctis Praerogativis Nobilitaribus in omnibus communitatibus, civitatibus et locis habeantur, non minus etiam Monasterijs eiusdem ritus, Decimas in fundis et terris, alijsque Bonis suis imperturbate percipere licitum sit.

Ad 14-tum. Injorm.

Siquidem justa esset haec instantia, adeoque potest ita ipsis concedi.

15-to. In locis ubi Nationem hanc Rascianam existere contingeret, ut exceptis nudinis, nemo alterius Nationis ibidem officinas erigere aut merces divendere possit.

Ad 15-tum. Injorm.

Hoc non indiget informatione, cum hoc stet in gratia Suae Maiestatis, sed plus damni, quam lucri Sua eMaies-tati inferri.

16-to. Similiter, ut nullus ex alijs Provincijs vinum in loca ubi Natio haec existet, donec eadem suum divendere possit, nec in Navibus ad ferre, aut introvehere audeat.

Ad 16-tum. Injorm.

Haec petitio non est universalis omnium, sed tantummodo nonnulorum, qui vineas habent, vel cum vinis quaestum exercent, adeoque non concedendum sed generaliter omnibus Haereditarijs subditis liceat ubique in Haereditarijs Provincijs, sed non solum vinum, sed omnes fruges libere adferre, ac divendere unde beneficium habent, aequè vendens ac emens, cum vendes vinum suum in pecuniam convertit, emens vero habet beneficium, quod

tale vinum, aliasque fruges allatas leviori pretio comparare, non vero illius carius ibidem coemere cogatur, et crescit aerarium Suae Maiestatis, quia Tricesimas, Telonia et alia quae spectant ad Suam Maiestatem debent ubi que solvere.

17-mo. Ut nullatenus occasione cum Hungaris subsecuturae Pacis excludamur, sed ibidem contra eosdem, qua nostros infensos hostes, efficaciter protegatur.

Ad 17-num. Informatio.

Justa est Instantia.

18-vo. Ut gens nostra, non majori in summa quam jam conventa ad tempus portiones suas solvere sit obstructa e contra autem a robothis tam manualibus, quam currilibus plenarie exempta; in casu autem necessitatis, si quae robothae praeparari deberent in Portionali quanto, dietim a manuali 12. xér. defalcantur, a currili vero sicuti pro ratione temporis conventum fuerit interea tamen etiam ad vecturus seu Vorspan praestandas, nisi erga paratam earundem exolutionem adigantur.

Ad 18-um. Informatio.

Hoc non indiget^r informatione.

19-no. Haijdones nulli, nisi erga paratam solutionem ita etiam Incolae reliqui in defalcationem portionalis quanti ad naves trahendas compellantur.

Ad 19-num. Informatio.

Pariter non indiget Informatione.

20-mo. Ut Provinciae mensura tam vini, quam frumenti 100. librarum assignanda, sub poena, per quoslibet Officiales Caesareos observari debeat.

21-mo. Armada Caesarea, aut Regimen, aut ejusdem Officiales, quaequae in transitu damna causaverint, ad ea refundenda teneantur, aut etiam Ablegati Caesarei, quibus quidpiam sine quietantia administrare non obligentur.

Ad 20-num et 21-num. Infor.

Pariter non indiget informatione.

22-mo. Translocationem quoque gentis eidem jam dudum decretaliter promissam, videlicet ad Selavoniam, parvam Valachiam, Syrmium, Campum Cumanum, Districtum intra Savum et Dravum, usque fluvium Illova, ad Confinia Croatica, Campum Giulensem, Districtum Aradiensem inclusive Jenova, et Halmos, inter fluvios Maros et nigrum Crisiensem fiendam eamque quantocius accelerandam, modalitatemque ejusdem hac instructione in casum, si quispiam Domini Terrestris ibidem Saeculares aut Ecclesiastici Bona possiderent, nobiscum communicandam efflagitatur: ac demum etiam....

Ad 22-mum. Informatio.

Quid attineret uti asserunt ipsis ad huc a pie defuncta Gloriosissima Caesarea Maiestate appromissam translocationem gentis huic: circa hanc occurrunt variae considerationes pro et contra. Nam primo illi, qui se jam collocarunt, Domicilia extruxerunt hortos, vineas, aliaque huiusmodi proprijs sumptibus, et fatigijs sibi procurarunt in potioribus locis ac civitatibus, uti est Budae, Pestini, S. Andrea, Strigonij, Albae, ac alibi vix non ubique ingratum, et valde grave, damnosumque erit ijsdem similia sua jam abaliquot annos extracta Domicilia deserere, ac cum uxoribus, liberis, pecoribus rebusque mobilibus se alio translocare et ita soli insimul habitare. Quis scit postmodum, quo collimat intentio occulta Patriarchae et Episcopi Isaiae Diakovich, quod ita indesinenter insistant unioni, ac insimul locationi huius gentis: quae si tota ex universis locis, in quibus nunc ita dispersa, divisaque degit in unum conveniret, ad bon. et ultra proprij Armis bene instructorum hominem facile ascenderent, qui indomitae naturae alias existentes in simulque habitantes non facile regendi in obedientiaque servandi, ut quovis tempore insurgere possent, ad omnes qualescunque tumulta novitates ac rebellionem incipere, denique exhiberentque se semper indomabiles ac turgidos, ut recens exemplum, ubi facta nupera Pace cum Turcis occasione separationis limitum, quomodo ipsi insurrexerant, et nolebant cedere

Turcis juxta conventa Pacis certum Terrae districtum ibidem in confinijs, quem nec cessissent, nisi Augustissima Aula iteratis vicibus ipsis, ut supersedeant demandasset: Et Licam ac Corbaviam inhabitantes capitosi ac indomabiles se semper exhibuerunt, aliquotque sibi praepositos Capitaneos seu Gubernatores trucidarunt, prout ante annos circiter duodecim in Generalitate Carlstadiensis, dum in quarterijs fuerant, penes Capellam vix non totum Regimen Equestre mactarunt; ita usque in hodiernum Diem perseverantes, maxime in parva Vallachia, uti Inelytae Camerae Styricae bene constat adeoque ex praeductis alijsque pluribus Politicis considerationibus concluditur ac humillime censetur ée. pro meliori servitio Suae Majestatis ac Bono publico, tam praesenti, quam futuro; ut gens praefata in locis, ubi se hactenus locaverat in hodiernumque degit imposterum ita dispersa ac commixta Hungaris vivat, ac ubi hae duae Nationes quandam Anthipatiam inter se habentes et ad invicem promiscue habitantes semper una alteri invigilabit, ac in omnibus nefarijs ansibus se opponet, resistet, obstaculoque erit, uti experientia moderna Hungarica rebellione demonstravit: qui autem nec dum se collocarunt, ijsdem ubique in confinijs Turcicis Fundi necessarij assignari possent, quatenus ibi in confinijs habitando ad omnem cum Turcis forsitan futuri Belli eventum in ipsos primos Turca impingat, ijque uti ipsorum Indoles est, pro posse resistere eidem possint.

23-tio. In eo instamus, ut duos Consiliarios ex Natione nostra quos inter se status eligent, Cancellariae Suae Hungaricae, qui negotijs nostris quibuscunque in privato et publico obvenientibus invigilare, Nationem nostram ab Hungarorum odio et persecutione tam in privato, quam publico et vel maxime in limitationibus Contributionum, onerumque publicorum, ne imposterum, uti hactenus opprimantur invigilare Nationem defendere, Privilegia immunitatesque tueri et non sicut hactenus, quae hodie expedita et data cras contradictum, nihilque sine ijs, quod Nationem saepe fatam concerneret, expediti possit cum

salario ad instar modernorum Consiliariorum, obsque aggravio Nationis, cum quarterio autem libero, in passu primofatorum Consiliariorum Cancellariae Hungaricae adjungendorum, dum et quando revocare placebit, hoc ipsum facere Nationi liberum sit quo et ego, aut Ablegati nostri in eorundem adventu hocce potiri possint, adjungere clementissime velit. Praeterea rogamus humillime, ut si paria quaequam Privilegiorum nostrorum extraxerimus authentica, per expressum demandare, ut talia paria penes Patentes Archiepiscopi onstri literas in vigore, ad instar originalium haberi et respici debeant.

Ad 23-tium. Informatio.

Ut duos Consiliarios ex Natione et lingua sua apud Cancellariam Hungaricam habeant, quae quam necessaria, tam est justa instantia, et in eo omnes ex tota illa Natione tam Catholici, quam graeci ritus, id est Schismatici instant et supplicant, ac uti a defuncta Maiestate promissum exstitit et ipsi sperant hoc se obtenturos ita possent in hoc a Caesarea, Regiaque clementia consolari, uti sterile Regnum Croatiae suum Consiliarium ibidem habet, ita et iste copiosissima latem patenter in omnibus Regnis et Provincijs Haereditarijs Augustissimae Domus Austriae degens populus, et qui Regnum Selavoniae ferme totum sola inhabitat ac alias praeter militaria contra Turcas et Rebelles fidelissime hactenus vires suas ab Hungaris oneratam impositamque contributionum quotam supportavit, solvitque ac alias praestationes laboresque gratuitos vetera vires sustulit, nullum econtra hiecc apud Augustam Aulam, praefatamque Cancellariam Hungaricam (quae cum ipsis quasi dispoice hactenus egit, ideo ob defectum subjectorum, qui pro hacce Natione loqueretur) nullum hactenus, qui negotijs ipsorum invigilent. Adeoque ipsi Illyrici seu Rasciani, siquidem sint aequae subditi Haereditarij, et quidem semper fideles Augustissimae Domus Austriae Incolaeque Hungariae ac Partium ei annexarum, uti ipsimet Hungari possunt ipsis resolvi dicti duo Consiliarij, ita tamen, ut sint ex Natione et

lingua Illyrica Catholici non vero Schismatici, qui universaliter tam Catholicorum quam Graeci ritus publicis aequae ac privatis negotijs in saepe repetita Cancellaria, Augustaque Aula invigilabunt, ac promovenda promoveant.

24-to. Archiepiscopus propter periculum hostis in sua solita Archiepiscopali Residentia manere non potest, eidem secundum placitum cum consensu Nationis et Cleri, alibi Residentia, aut habitatio commoda cum confirmatione Archiepiscopalis sedis suae ibidem libera admittatur, et hoc in perpetuum.

Ad 24-tum. Informatio.

Si Patriarcha seu Archiepiscopus propter metum et periculum hostis in sua solita Residentia manere non posset: Ostendat ipse locum, ubi posset eidem commoda Residentia, et habitatio excindi; si talis locus non spectabit ad aliquam Ecclesiam vel Monasterium Catholicum, aut alium quempiam privatum Dominum Terrestrem, sed pure spectabit ad Suam Maiestatem: atque non erit aliquod legitimum impedimentum, ob quod ipsi non possit assignari, omnino eidem assignari potest. Sed advertendum est, ne ille inveniatur aliquam falsam excusationem, cum qua se vellet introduci ad illos, qui non dependeant ab ipso, et agnoverunt S: S: Romanam Ecclesiam pro capite Suo, et ille vellet querere modum, quomodo posset illos ad antiquum vomitum inducere, sicuti tentavit, ante aliquot annos in Croatia in Episcopatu Szvidnicensi.

Supplicamus humillime, utti in puncto quopiam errassemus, aut excedissemus, ut nobis Maiestas Vestra Sacratissima ignoscere velit, committimus cuncte Deo, et Justitiae, servitia et fidelitatem nostram, quia jam prefecto desperationi proximi sumus, et pudet nos jam toties Augustam Aulam eatena molestare.

— *Inform.*

Exorbitantiam ac ineptiam Punctorum, petitionumque praemissarum ipsi agnoscentes desperant soliment de

consecutione eorundem ac reprehentionem timentes deprecantur.

III. Quod num autem Archiepiscopum et personam meam attiveret, meminisse Maiestas Vestra dignetur, qualiter pro Archiepiscopali Residentia nostra praeprimis Arx Siracz mihi assignata haec iterum a me recepta, deinde Castellum Szechu in pretio viginti millium florenorum collatum, quod antea autem fuerat, et postquam magnis sumptibus et expensis specialique industria mea Territorium incoluissem incolisque ad tres annos libertatem impertita absque ullo tot expensarum mearum, ibidem in aedificationem Residentiae, Domus Cerevisiarum extructionem Molendinorum, Vinearum ad viginti milliae florenorum factarum fructu, sineque facta meliorationum mearum refusione, id est Castellum Szechu, Familiae Beszeredianae Hungariae cedere, et resignare coactus, et jam a tanto tempore nullum alium aequivalens licet saepissime demonstratum, consequi potui: Accedente et hoc, quod neque pensione mea trium millium annuali rite hucusque potire potuerim, ut jam ad m/16. mihi restantia manserint cum eo majori meo praejudicio, et damno, quo insuper hoc rebellionis tempore ad quinquaginta millia florenorum damna perpressa: ultronee proinde subsistere media necessaria deficiant.

Idcirco Maiestatem Vestram Sacratissimam demississime supplico, quatenus in intuitu servitorum meorum, tot et tantorum fidelium exhibitaeque hac rebellionis tam constantis, illibataque fidelitatis meae, a qua tot tam mellifluae licet Hungarorum factae affidationes et compramissa, tum etiam intentatae comminationes me nec allicere, nec deternere potuerunt: loco quapropter Dominij Szechu aliud aequivalens in viginti millibus florenorum pro Archiepiscopali tandem Residentia mea aut in Syrmio, aut Slavonicis partibus, districtibusque illico excindendum, ac etiam loco in sedecim millibus florenorum restantis Pensionis meae, his aliunde pecuniae defectuosis temporibus Bona in antefato Syrmio, aut Slavonia consignanda

sine ulteriori proctrostatione demandare: Praeterea titulum Consiliariatus sui cum titulo insuper Gnesij de Albania ac confirmatione insignium jam antiquitus per Familiam meam habitorum inclusive uterini Fratris mei Georgij cum ejusdem Posteritatibus utriusque sexus universis conferre benignissime velit, ut sic dum in negotijs Nationem tum Personam meam concernentibus, quantocijus hinc vicissim ad populum cum favorabili resolutione expeditus, eundem ad ultronea et perpetua servitia Maiestatis Vestrae praestanda animare, et incitare valeam. Quibus me et Nationem hanc altissimis ejusdem gratijs et favoribus humillime recommendans emorimur una simul

S. C. R. Mâtis Vrâe

— *Inform.*

Enumerata a Patriarcha hoc in paragrapho gravamina, injuriae, expensae, ac perpessa innumera damna, siquidem noterium, manifestumque sit eidem contigisse, ac ita uti representat, vera esse, ipsum vero Patriarcham in fidelitate Augustissimae Domus Austriacae constanter semper perseverasse, et ita ob praespecificata perpessa ad incitas, desperationemque mergere: Demum cum ipse sit apud, universum illum populum Illyricum sui Ritus id est Schismaticum in tam magna veneratione ac aestimatione, sitque capax illum totum populum quovis suo minimo annutu ad quaecunque tam bona, quam mala flectere, adeoque intuitu huius motivi tam praespecificatorum perpessorum, ita etiam non minus, ut imposterum in debita devotione fidelitateque perseveret, illumque totum subse habitum populum, uti hactenus, ita et imposterum contineat quo ad ipsius personam, praescitum Fratrem ejus totamque Familiam omni possibili gratia et favore benigne consolari, condecorando eundem Patriarcham desiderato titulo Consiliarij ac aequivalens in Bonis pro illis, que sunt ab ipso accepta, ita et aliam etiam restantiam suam liquidam pariter in Bonis, et denique supplicatos Titulos, confirmationem Pri-

vilegiorum ac Insigniorum pro se, Familiaque sua, quae omnia humillime censetur posse ipsi concedi.

Sine praesenti nec futuro servitij Suae Maiestatis Orthodoxae Religionis, Boni Publici et privati praejudicio imo possunt plura concedi personam Patriarchae conceruentia, quae post mortem ipsius iterum ad Fiscum devolvi oportebit.

In conclusione supplicat informans, ut haec informatio in secreto remaneat; demissime deprecando, si pro obligamine ac desiderio suo in hac materia mixta, quae utpote ex Canonico, Politico, Militari, ac aeconomico consistit, non potuerit, ubi decuit satisfacere, nam quantum tenui (?) posse et brevitatis temporis admisit pro aliquali notitia praefata modica captui altiorum substravit, omnia et singula, ac seipsum alto iudicio humillime favoribusque subijciendo, et recommendando.

(Препис. Дв. Р. С. А. Беч ex 1707, IX, 151).

II.

1706, Јуни —.

Молба патријарха Арсенија III. Чарнојевића, ћесару австријском, у ствари Даља, његове пензије и потврде купљене куће у Пакрацу.*)

Allerdurchlauchtigster, Grossmächtigster und Unübermidlichster Römischer Kaiser, auch zu Hungarn und Böhheimb König Erzherzog zu Österreich etc.

Allergnädigster Kaiser, König und Herr Herr etc.

Demnach Euere Kaiserl. Maj. bereits von geraumben Jahren mir zu meiner Residenz anfänglich das Schloss Syracz (welches hinwiderumb einem anderen

*) Акат овај имао је доброту уступи́ти ми г. генерал-интендант А. Ђукић из своје збирке прикупљених, а још нештампаних, историјских аката, — те му и овом приликом срдачна хвала на пријатељској предусретљивости.

cediren musste) und anstatt dessen aber nachgehends das Castell Szechu, in Werth per zwanzig tausend gulden angeschlagen (welches eben auch sodan der Beszedischen Familie überlassen musste Allergnädigst conferiret: Soll mir zwar anjezo pro aequivalenti das in der Gegend Esseg gelegene Dorf Dály eingeraumbt werden; allein aber dieweillen erstlich diess vorgedachte Dorf Daly dem in Syracz und Szechu vorhin eingeschätzten Werth der Zwanzig tausend Gulden nicht austragen dürfte. Andertens ich zu Überkhomung erst bemerkt beeden Castellen, nicht allen in Sollicitirung dererselben grosse Spes und Ulkosten gemacht, sondern auch die mir andictirte Taxen und andere gewöhnliche Installations Jura entrichten musste, und drittens an meiner jährlich per 3000 fl. habenden Pension (woran von letzten Juni 1696 als á dato Resolutionis bis anhero nicht mehr den 11325 fl. vermög anschüssigen Justamenten, und Wiederzurückgebung der an die löbl. und ö. Landschaft gehabtten Assignation A, B, C, empfangen (einfolglich noch 18675 fl. restierend sindt: Also habe Eure Kais. Maj. hiemit allerunterthänigst belangen sollen, auf dass dieselbe sowohl das Äquivalent loco Szechu per zwanzig tausend gulden und die übrige in Sollicitirung, Entrichtung der Tax, und andere gewöhnlichen Installations Juribus per 1325 fl. aufgelegten expensen, als auch bei diesen so Geldt beklemben Zeiten, die mir ex annuali pensione abprobirtermassen per 18675 fl. pro praeterito ausständige restantien, so viell nemblich, als diese drei Posten in allen betragen, in Dály und andern dehme anliegenden Orthen, sambt dem Teicht Zigara in Bacska gelegen, excindiren und einraumben, pro futuro aber, mit der Pension, an das Königreich Selavonien mich anweisen zu lassen Allergnädigst geruhen möchten. Ibrigens wäre auch umb Ertheilung einiger Confirmations Patenten über mein zu Pakarcz parato aere, vermög Anschusses d. erkaufften Hauses cum appertinentiis (gleich wie es mein Bischof Isajas über dass Seinige zu Arad bereits erhalten) ehe auch

umb Bezahlung der mir neulich Allergnädigst angeschaf-
ten 3000 fl. woran nicht mehr dan 1000 fl. empfangen.
mein Allerunterthänigstes Ansuchen hiemit; womit sol-
chergestalten in alle von hier dermahlens expediret sein
möchte. Zu dieser Gewährung alles dessen mich Aller-
gehorsamst empfehend ersterbe.

Euer Kaysl. May.

Allerunterthänigster

Arsenius Chernoevich

Patriarcha.

(Препис Дв. К. А. Б. ex 1706. IX).

III.

1607, Септембар 10.

Дворска Комора упућује кр. Угарску Двор. Канцеларију, да по налогу Ћесареу изради уобичајено заштитно писмо, за патријарха Арсенија III. Чернојевића и народ српски, — према садржају извесног послатог јој прилога.*)

Sacratissimae Caes. Reg. Matt. Inclytae Cancellariae Hung. Aulicae praesentibus amice insinuandum. Ex acclusis patere uberius, qualesnam altefata Sua Maestas Sacratissima Illustrissimo ac Reverendissimo Domino Arsenio Csernovich Graeci ritus Archiepiscopo et Patriarcha Rascianorum tam pro suis monasteriis et Bonis, quám pro tota Eadem Gente elementer concesserit literas Privilegiorum Confirmatorias, juxta quarum continentias quatenus et Inclyta illa Regia Cancellaria Hungarico-Aulica solitas Expeditiones Eidem praefato Domino impetranti desuper elargiri non gravetur, hisce permanenter requiritur. Cui de reliquo etc. Wiennae 10-ma Ibris 1706.

(Конц. у Дв. К. А. Б. ex 1706. IX).

*) Из збирке г. А. Ђукића.

IV.

1706, Септембар —.

Молба патријарха Арсенија Чарнајовића, Ратном Савету, у ствари заштите народних привилегија.*)

Erhabener Kriegsath des Gnädigsten Herrn!

Nachdem Seine geheiligte Majestät, alle diese Vorrechte und Freiheiten von öffentlichen Abgaben und Diensten, mir dem Erzbischof, der Geistlichkeit und dem serbischen Volke, welche vorher durch seinen erhabenen Vater, seeligsten Angedenkens, dann durch die eigene, ungarische und österreichische Kammer gesammelt wurden, von Neuen wieder aus den schon bestehenden öffentlichen Büchern, allergnädigst zubestätigen gerühten, und diese Vorrechte und Freiheiten nun auch durch den erhabenen Kriegsath auf den Kriegsfall unverletzlich und nach Gebürlichkeit einzuhalten, ausgedehet wurden; nach derselben Gepflogenheit, wie bisher, und wir gegen welche Herrscher immer wirksam beschützt, gegen niemand verwickelt und in Unruhe versetzt werden sollen, unternehme ich es, den erhabenen Kriegsath allerunterthänigst zu fragen, auf welche Art er die gewährten Vorrechte uns gnädigst zukommen lassen wolle. Dem schätzbaren Wohlwollen das Erhabenen Kriegsathes mich empfehlend verbleibe ich

Einem erhabenen Krigsrathe

Unterthänigster Diener

Arsenius Csernoevich

Patriarch der Serben.

(Преп. Д. Р. С. А. В. ex 1706, IX, бр. 163).

*) Овај немачки превод — новијет је датума.

V.

1706, Септембар 15.

**Заштитна диплома, ћесара Јосифа, за патријарха Арсенија
III. и српски народ.*)**

Protectionale

für den rätzsch. Patriarchen und die Nation.

Wir Joseph vom Gottesgnaden erwählter rom. Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, in Germanien, zu Hungarn, Böhmen, Dalmatien etc :
Entbieten allen und jedem
unsere Kaiserl. und Königl. Gnadt und alles gutes, und geben Euch hiemit gnädigst zu vernemben: Demnach Weylandt in Gott seligst ruhenden Herrn Vaters Maj. und Liebden aus sonderbahren bewegenden Ursachen, unseren lieben andächtigen Arsenium Csernoevics, orientl. Ecclesiae graeci ritus rascianorum Archiepiscopum, Bischöfe und alle anderen geistl. und weltliche selbiger Nation, so sich in Ungarn, Slavonien, Croatien, Illyrien, Missien, Albanien, Graecien, Bulgarien, Podgorien, Jenopolien und anderen Orthen befinden, samt deren Gütter, Inwohner, Unterthanen an: und zurgehörungen, wie dieselben immer Namben haben mögen, nichts darvon ausgenomben, in kaiserl. und königl. Gnaydt, Schutz und Schirm gnädigst an und aufgenommen, auch von allen aygenthättig einlogir-einquartierungen, und anderen daneuhero rührenden Kriegs-Beschwährlichkeiten all der kaiserl. und königl. Armada zurgethane unter war immer commando oder Direction gestandenen Trouppen ganzlich und allerdings eximirt und befreyt haben.

Undt Wür nun umb diser griechisch-und rätzischen Nation Uns jedzeit, zuffordernis bey jezigen in Unserem Königreich Hungarn obschwebenden rebelions trouble bezeigenden schuldigsten Kriegs-und guten nützlich Diensten willen, solches nun wohlgedacht Unseres abgeleibten Hl. Vatters Maj. und Liebden andenkens, ertheilte Schutz-Patent hiemit allerdingst gnädigst bestättigen thuen.

*) Из збирке г. А. Ђукића.

Als befehlen Wir deshalb hierauf gleichmässig Euch Eingangs verwalten allen, sambt und jedem, insonderheit denen verordneten quartierungs Comissarien, quartiermeistern und Fourieren, dass Ihr berührten Erzbischoffen Csernoevich, Bischoffe, und alle anderer sich in ob bemerkten auch ad orthen befindliche Geist- und weltliche, wie nit wenig der gütter, sambt allen derselben Inwohnern, Unterthanen, und apertinentien bey uns bleibender unnachlässlicher Straff (ausser Unserer gemessener Verordnung und Befelch nach erheischung allgemeinen Weesens und Landes besten) ganz unperturbirt, unmolestirt, und quartierfray verbleiben lassen, die Inwohner und Unterthanen mit aygenmächtigen executionen, geldschätzungen, oder in andere weegs nit beschwähren, Ihnen ihr gross- und klein Vich, Ross, Wägen, getraidte, Wein, Bier, Victualien, und alles anderes, wie es immer genannt werden mag, weder mit gewalt, noch sonst hieweg genomben, einige ungelegenheit, beschwährde, oder Schaden nit zurfügen, noch anderer solches zuthuen verstatten, sondern auch dessen allen bey vorbedeuter unnachlässlicher straff gänzlich enthalten, und wider diesen Unseren gemessenen willen und mainung, auch desswegen ertheilten Salva-Guardia nichts vornemben, in villmehr selbig würrklich nachleben, und demnach mehrerwald — Erzbischoffen Csernoevich, Bischoffe, und alle andere sich in obgemelten orthen befindliche geist- und weltliche, wie nichts minder deren Gütter, Inwohner, und Unterthanen in allen fürfallenheiten darbey schützen und handhaben sollet.

Dass meinen und wollen Wir erstelich, bey Vermeidung Unserer ungnad und unausbleibend höchster Straff, auch erstattung alles verursachenden schadens; und wirdt hieran Unser gnädigster auch ernstlich gemessener Befelch, willen und maynung vollzogen. Geben etc.

Wien, d. 15. Sptbr. 1706.

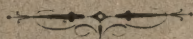
(Копценат у Д. Р. С. А. В. ex 1706, IX, 6p. 3581).

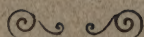
Досад су изашле ове

КЊИГЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

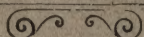
- бр. 1. Живот *дра Јов. Суботића* (Автобиографија). Први део :
Идила. 1901. Стр. X. + 158. на 8-ни.
- бр. 2. *Др. Ђ. Дера*. Аграрни покрети у старом Риму, с
особитим обзиром на данашње наше пољопривредне
прилике. 1901. Стр. 202. на 8-ни.
- бр. 3. *Чеда Мијатовић*. Цариградске слике и прилике, путо
писне црте. (са 5 слика) 1901. Стр. 254 на 16-ни.
- бр. 4. *Др. Теодор Мандић*. Успомене из нашег црквено-на-
родног живота. III. од 1867—1876. I. део. 1902. Стр.
171. на 8 ни.
- бр. 5. Живот *дра Ј. Суботића*. (Автобиографија). Други
део: Пролеће. 1902. Стр. VI. + 179. на 8-ни.
- бр. 6. *Бранислав Ђ. Нушић*. Косово. Опис земље и народа.
Издање са сликама. I. свеска. 1902 Стр. 180. на 8-ни.
- бр. 7. и 8. *Ст. Станојевић*. Византија и Срби. Књига прва
1903. Стр. V + 242. на 8-ни.
- бр. 9. *Бранислав Ђ. Нушић*. Косово. Опис земље и народа.
Издање са сликама II. свеска 1903. Стр. 116. на 8-ни.
- бр. 10. *Иво Ђипић*. За крухом. 1904. Стр. 291. на 16-ни.
- бр. 11. и 12. *Јован Радонић*. Западна Европа и балкански
народи према Турцима у првој половини XV. века.
1905. Стр. IV + 299. на 8-ни.
- бр. 13. Живот *дра Јована Суботића* (Автобиографија). Трећи
део: Лето. 1905. Стр. V + 226. на 8-ни.
- бр. 16. *Драгугин Ј. Илић*. Саул. Трагедија 1906. Стр. 159.
на 16-ни.

Прим. Бр. 14, 15 и 17 изаћи ће доцније. Види страну
2. корица „Матичина издања 1906. год.

На Летопис и остала издања Матичина може се пре-
платити у Благајници Матице Српске у Новом Саду.
Србији једино у књижари Светислава Цвијановића Београ
комисијонара Матице Српске.

Цена је овој књизи : 1 круна.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

DR
303
G78

Grujić, Radoslav M
Kako se postupalo sa
srpskim molbama na
dvoru ćesara avstrijskog

